

Pályázatok

n szó egyszeri beiktatása 16, on szedett betűkből 32 fillér.

UJPESTI AUT. ORTH. IZR. ÖZSÉGNÉL a samesz-állás el betöltendő. Ezen állás kapvan van a rituális fürdő bérlekor, családi állapot feltüntető Wollner Samu hitk. elnök.

Imra és peszáchra

gyösi orth. főrabbi úr hechel 50 literfől feljebb szállítók

כשר של פסח
űnő fajborokat

tai édeses rizling 50 fill.
 tai édes furmint 80 „
 tai édes csemegebor 120 „
 nte, kölcsönhordókban utánvétellel
 ner Emil bortermelő
Gyöngyös.
 ten a borokat bórmentve házhoz szállítom.

Orth. מצות!

Bármily mennyiségben, olcsó árak, előnyös feltételek mellett, a legkényesebb, legszigorubb vallási és minden igénynek megfelelő husvét pászka kapható

Grünstein Jenő
 villanyerőre berendezett pászkagyáránál
Szerencs.

Tegyen egy 5 kg. postacsomag próbarendelést.

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
 hölgyodrász
 Budapest
 VI. Andrassy-ut 19
 Telefon Aut. 199-10

Pollák Sarolta kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószere (arcról, karról) minden eddigit felülmul! Többszörösen kitüntetve! Rögtöni hatás! Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus)
 Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházal szemben.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allást keresőknel szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelégés levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

LÖWINGER SÁMUEL házasságközvetítő, Kaba. Minden információt kibír. Megbízásokat elfogad.

JÓ BARÁTNÖNK részére, ki önhibáján kívül elvált asszony, 40 év körüli bentajret keresünk, ki irda vezetésére megfelelő képzettséggel bír, s ilyen pozícióban elhelyeznénk. Hozománya és 3 szobás lakása van. „Idealizmus” jelgére válaszpörtoval a kiadóba.

JUNGER ARZT in gesicherter Position, aus erstklassiger frommer Familie, gesund, sucht aus besten Kreisen zwecks Ehe sehr schöne, intelligente, fescbe Dame bis 25 Jahren, mit entsprechender Mitgift, womöglich mit Lichtbild, welches umgehend retourniert wird. Anonym zwecklos. Chiffre „Spezialist C. S. R.” mit Doppelmarke (32 Heller) an die Administration dieses Blattes.

— Szerencsétlenül járt öreg özvegy rabbiné, ki nagy nyomorban, elhagyottan fekszik betegen, ezton fordul a jószívű hittestvérekhez, hogy bármily összeggel segítségére siessenek. Valaha jobb napokat látott és így nem szeretné nevét nyilvánosságra hozni, miért is a nagy miczvót szolgáló adományokat a lap szerkesztőségéhez kéri eljuttatni.

ORTH. ZSIDÓ házban házvezetőnői, szakácsnői, vagy dada-állást vállal fiatal özvegyasszony kis babával. „Perfekt” jelige.

GYERMEKEK mellé kerestetik, szigoruan vallásos családból való leány, aki háztartásban is segédkezik. Rombach-ucca 11. I. 18.

25 ÉV ÓTA fennálló cipőüzlet Bpest legforgalmasabb helyén, gépekkel és berendezéssel együtt, betegség miatt átadó. Olcsó bér. Cim a kiadóban.

RENDSZERETŐ, jó főző, minden házimunkát végző nőt, 35 évesig, felveszek. Szabadság-tér 5. ísz. 1. Telefon: 178-74.

JÓ KERESÉTI LEHETŐSÉG! Közhasználatban lépő áru eladásával! Részletügynökök, privátokat látogatók szép jövedelemre tesznek szert. Bővebbet a kiadóban.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Kecskeméten állandóan kapható orth. kóser libasült és felvágottak, libamáj stb. Özv. Klein Rudolfné, Kecskemét, Rákóczi-ut 5.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zwergelbohnen) á 36 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvétellel: Mandl Márton, Gyöngyös.

SZOMBATTARTÓ tanuló lányokat varráshoz felveszek. Neumann, Király-u. 15. III. 5.

NAGY KERESÉT! Divatszalonokban, kalapszalónokban bevezetett ügynökök keresek. „Favorit” vegytisztító, Paulay Ede-u. 51.

BETEG talmudtudós, télviz idején családjával a legnagyobb nyomorban tengődik, kéri a könyörületes hittestvérek támogatását. Pénzadományok „Öreg n”n” jelgére.

KERESKEDŐSEGÉD, fűszer és csemege szakmában jártas, bármilyen szombattartó állást keres; vidéken is. Selzer Jenő, Bpest, VII., Rákóczi-ut 69. II. 50.

Felélős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
 Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ף

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
 Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
 Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Orth. tanulság — a mozitól az egyetemig

Purim előtti héten egy új deákaffér, egy miniatűr Haman-jelenet — rezignált keserűséggel vesszük tudomásul. Nem sirunk miatta, mert megszoktuk, nem botránkozunk meg felette, mert nem használ, nem nevetünk az egészen, mert szomorú s nem siklunk el felette, mert csakmányság volna. Tudomásul vesszük tehát, hogy a pécsi mozgóban botrány tört ki, mert a zsidó menza-bálon eszközölt fényképfelvételeket bemutatták, amiért a nem-zsidó egyetemi hallgatóság tüntetett. Miért tüntetett? Nem vehető ki egész világosan a hírlapközleményekből. Az egyik jobboldali, a zsidók számára kiadott délutáni lap egyszerűen kommentár nélkül közli a botrány lefolyását. Egy másik jobboldali, néha legitimista irányú napilap hallgat a zsidó menza-felvételekről. A köztisztviselők s dzsentrik számára kiadott, irodalmilag megfésült napilap szerint pedig a tüntetés következményeként a zsidó diákok piszszegtek, amikor katolikus épületek tetített képét peregették le. Az utóbbi nem hisszük el, mert ez a zsidó diákság hihetetlen durvalelkűségét s megbotránkoztató könnyelműségét mutatná s azt jelentené, hogy a szegyet-szezzel alapján áll, hogy csukvák a szemei s nem látja a mai helyzetet. Nem, ezt nem hihetjük. A nem-zsidó diákok piszszegését a megsértett zsidó diákok valószínűleg nem fogadták éljenzéssel s így azután kiütött a kilengések sora. A szerda délutáni lapokban pedig már azt is olvassuk, hogy a hatóságok mindent megtesznek a rend fenntartásáért, sőt két napra bezárták az egyetemet a zavargások miatt, amelyek folyamán egy zsidó joghallgató revolvert rántott támadóra. Ha megjegyezzük, hogy a filmvállalat már megígérte a tüntetés okát adó film-részlet kivágását s így nemcsak a zsidó diákokat „vágta ki” az egyetemről, hanem a zsidó menza-

bál egész közönségét a lepedőről, be is fejeztük a pécsi egyetem hadjárátáról szóló legújabb Höfer-jelentést.

Orthodox lap létünkre is foglalkoznunk kell a dologgal. Pedig a mi asszonyaink és leányaink, akiktől a régi, hamisítatlan orthodoxia fennmaradását, tradíciói fenntartását várhatjuk, „ח”ב” nem mennek menza-bálra, fiaink sem ostromolják az egyetemek csarnokait. Mégis meg kell állnunk a pécsi botrány mellett. Nemcsak emberbaráti együttérzésből, — hiszen védtelen diákokat rohantak meg s megsebesítettek, hanem a megtámadott diákok zsidó öntudata szempontjából. Gondolni fogunk-e a menza-bálból kifolyólag arra a velőkiig ható figyelmeztetésre, amelyet a próféta hangoztatott egykoron: „Al tiszmach jiszroel el gil koamim — ne vigadozzál, Izráel, a többi népek módjára”?!...

Reméljük, hogy a rendcsinálásnál nem ismétlődik meg a debreceni eset és a tüntetések megtorlása nem abból fog állni, hogy a revolvert rántó ifjút kicsapják, akinek zsidó szempontból csak az a bűne, hogy elfelejtett a golüsz-ra gondolni. De a többiek? Tanulni fognak az esetből? A tanulság mélyen belevésődik-e emlékezetükbe? Nem foger-e megismétlődni az eset, melyet keserű gúnynyal megírt egy zsidó újságíró, amikor az Ördögsgizetről visszahozott Dreyfuss feleségét meginterjuinta vagy 20 évvel ezelőtt s a hősies lelkű asszony kijelentette, hogy őneki az afférban a legkellemetlenebb, hogy gyermekei tudni fogják, hogy zsidók? — Mi pedig, orthodox zsidók, gondoljunk a fájdalmas esetekre s adjunk gyermekeinknek igazi zsidó nevelést! Oly zsidó életfelfogást, amely nemcsak a külvilágtól elszennvedett bajok, lenézések, igazságtalanság fakasztotta dachból áll, hanem amely megerősít, amely az üldözők erkölcsi színvonalát fölé emel, amely mellett a zsidó inkább ártatlanul

ócsárolt akar lenni, mint sem lelkiismeretlenül gyalázó. Ezt a felfogást csak a Tóra parancsainak megtartása adhatja meg, mert szent tanunkról zengi a szoltáros, hogy „üldíti a lelket s megöli a szemét.” Mindkettőre szükség van: tiszta látásra s az elalélt lélek felüldítésére.

Adar 7-ike Nagykállóban

(Saját tudósítónktól.) Már vasárnap délben kezdődött a zarándoklás a legendás kállói caddik 110-ik Jahrzeitjára. A legtöbbben autóbusszon érkeztek Nyiregyházáról; ez ugyanis a temetőig viszi az utast. Jött egy autóbussz Makóról, ill. Békéscsabáról, 45 utassal. A rengeteg zarándok között látható volt R. Sólem Eliezer Halberstamm (Ujfehértó); a szepinkai, a kaszonyi rebbe és a vidék számos kisebb-nagyobb hitközségének rabbija. Megható látvány, mint az emberek lent az ajhellen — a sirhoz vezető lépcsőkön — ülnek órák hosszat s elkeserű ki-ki búját-bánatát; közben elmondják az egész Tehillimet.

Meg kell jegyezni, hogy a zarándoklókat ez alkalommal részben kellemes meglepetés érte. Felépült az évek óta beigért, téglából s cementből készült új „ajhel”, igen tetszetős külsőleg is a kis épület. Azt mondom: részben kellemes meglepetés, mert az öröm nem lehet teljes; az új építmény ugyanis olyan kicsi, hogy nem felel meg a célnak. A zsúfoltság nyomában jár a tülekedés, a veszekedés, izgatottság, ami a kegyelet méltó kifejezésének diametrális ellentéte. Végeredményben azonban mindenki bejut, imádkozik, lelke megkönnyebbül s amikor kijön az ajhel-ből s van egy kis szive, akkor — zsebe megkönnyebbül, mert a szegény emberek serege nyújtja ki a kezét s minden jókívánsággal kapcsolatban alkalmat akar adni a hívőknek a czedókó gyakorlására. Sch.

Pályázatok

n szó egyszeri beiktatása 16, on szedett betűkből 32 fillér.

UJPESTI AUT. ORTH. IZR. ÖZSÉGNÉL a samesz-állás il betöltendő. Ezen állás kap-
van a rituális fürdő bérle-
Kor, családi állapot feltün-
Wollner Samu
hitk. elnök.

imra és peszáchra
nygyösi orth. főrabbi úr hec-
el 50 literfől feljebb szállítok

נשים פירות
űnő fajborokat

taí édeses rizling 50 fill.
taí édes furmint 80 „
taí édes csemegebor 120 „
ntve, kölcsönhordókban utánvétellel

ner Emil bortermelő
Gyöngyös.
ler. a borokat bérmentve házhoz szállítom.

Orth. מצות

Bármily mennyiségben, olcsó árak, előnyös feltételek mellett, a legkényesebb, legszigorubb vallási és minden igénynek megfelelő husvétii pászka kap-
ható

Grünstein Jenő
villanyerőre berendezett pászkagyáránál
Szerencs.
Tegyen egy 5 kg. posta-
csomag próbarendelést.

Csodaszép parókkák

Tartós ondolás (Dauerwellen)
és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrassy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Pollák Sarolta kozmetikus „MIRACLE” hajlétávitószerere (arcról, karról)
minden eddigit felülmul! Többszörösen kitüntetve! Rögtoni hatás!
Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus)
Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházal szemben.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresőknel* szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip-
ucca 10. — Jelígés levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cégnélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövőde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

LOWINGER SAMUEL házasságközvetítő, Kaba. Minden információt kibír. Megbizásokat elfogad.

JÓ BARÁTNÓNK részére, ki önhibáján kívül elvált asszony, 40 év körüli *bentajret* keresünk, ki iroda vezetésére megfelelő képzettséggel bír, s ilyen pozícióban elhelyeznénk. Hozománya és 3 szobás lakása van. „Idealizmus” jelígre válaszpórtóval a kiadóba.

JUNGER ARZT in gesicherter Position, aus erstklassiger frommer Familie, gesund, sucht aus besten Kreisen zwecks Ehe sehr schöne, intelligente, fesche Dame bis 25 Jahren, mit entsprechender Mitgift, womöglich mit Lichtbild, welches umgehend retourniert wird. Anonym zwecklos. Chiffre „Spezialist C. S. R.” mit Doppelmarke (32 Heller) an die Administration dieses Blattes.

— Szerencsétlenül járt öreg özvegy rabbiné, ki nagy nyomorban, elhagyottan fekszik betegen, ezton fordul a jószívű hittestvérekhez, hogy bármily összeggel segítségére siessenek. Valaha jobb napokat látott és így nem szeretné nevét nyilvánosságra hozni, miért is a nagy miczvót szolgáló adományokat a lap szerkesztőségéhez kéri eljuttatni.

ORTH. ZSIDÓ házban házvezetőnői, szakácsnői, vagy dada-állást vállal fiatal özvegyasszony kis babával. „Perfekt” jelige.

GYERMEKEK mellé kerestetik, szigoruan vallásos családból való leány, aki háztartásban is segédkezik. Rombach-ucca 11. I. 18.

25 ÉV ÓTA fennálló *cipőüzlet* Bpest legforgalmasabb helyén, gépekkel és berendezéssel együtt, betegség miatt átadó. Olcsó bér. Cim a kiadóban.

RENDSZERETŐ, jó főző, minden házimunkát végző nőt, 35 évesig, felveszek. Szabadság-tér 5. sz. 1. Telefon: 178-74.

JÓ KERESETI LEHETŐSÉG! *Közhasználatban lévő áru eladásával! Részletügynökök, privátokat látogatók szép jövedelemre tesznek szert. Bővebbet a kiadóban.*

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Kecskeméten állandóan kapható orth. kóser libasült és felvágottak, libamáj stb. Özv. Klein Rudolfné, Kecskemét, Rákóczi-út 5.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zwergelbohnen) á 36 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvétellel: *Mandl Márton, Gyöngyös.*

SZOMBATTARTÓ tanulóányokat varráshoz felveszek. Neumann, Király-u. 15, III. 5.

NAGY KERESET! Divatszalonokban, kalapszalónokban bevezetett ügynököt keresek. „Favorit” vegytisztító, Paulay Ede-u. 51.

BETEG talmudtudós, télviz idején családjával a legnagyobb nyomorban tengődik, kéri a könyörületes hittestvérek támogatását. Pénzadományok „Öreg n”n” jelígre.

KERESKEDŐSEGÉD, fűszer és csemegeszakmában jártas, bármilyen szombattartó állást keres; vidéken is. Selezzer Jenő, Bpest, VII., Rákóczi-ut 69. II. 50.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ץ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Orth. tanulság — a mozitól az egyetemig

Purim előtti héten egy új deákaffér, egy miniatűr *Haman*-jelenet — resignált keserűséggel vesszük tudomásul. Nem sirunk miatta, mert megszoktuk, nem botránkozunk meg felette, mert nem használ, nem nevetünk az egészen, mert szomorú s nem siklunk el felette, mert ocsmányság volna. Tudomásul vesszük tehát, hogy a pécsi mozgóban botrány tört ki, mert a zsidó menzabálalon eszközölt fényképfelvételeket bemutatták, amiért a nem-zsidó egyetemi hallgatóság tüntetett. Miért tüntetett? Nem vehető ki egész világosan a hírlapközleményekből. Az egyik jobboldali, a zsidók számára kiadott délutáni lap egyszerűen kommentár nélkül közli a botrány lefolyását. Egy másik jobboldali, néha legitimista irányú napilap hallgat a zsidó menza-felvételekről. A köztisztviselők s dzsentrik számára kiadott, irodalmilag megfésült napilap szerint pedig a tüntetés következményeként a zsidó diákok piszszegtek, amikor katolikus épületek vetített képét pergették le. Az utóbbi nem hisszük el, mert ez a zsidó diákság *hihetetlen durvalelkűségét s megbotránkoztató könnyelműségét mutatná* s azt jelentené, hogy a szeget-szegeg alapján áll, hogy csukvák a szemei s nem látja a mai helyzetet. Nem, ezt nem hihetjük. A nem-zsidó diákok piszszegését a megsértett zsidó diákok valószínűleg nem fogadták éljenzéssel s így azután kiütött a kilengések sora. A szerda délutáni lapokban pedig már azt is olvassuk, hogy a hatóságok mindent megtesznek a rend fenntartásáért, sőt két napra bezárták az egyetemet a zavargások miatt, amelyek folyamán egy zsidó joghallgató revolvert rántott támadóra. Ha megjegyezzük, hogy a filmvállalat már megígérte a tüntetés okát adó film-részlet kivágását s így nemcsak a zsidó diákokat „vágják ki” az egyetemről, hanem a zsidó menza-

bál egész közönségét a lepedőről, be is fejeztük a pécsi egyetem hadjárátáról szóló legújabb Höfer-jelentést. Orthodox lap létünkre is foglalkozunk kell a dologgal. Pedig a mi asszonyaink és leányaink, akiktől a régi, hamisítatlan orthodoxia fennmaradását, tradíciói fenntartását várhatjuk, *ה"ב* nem mennek menzabálra, fiaink sem ostromolják az egyetemek csarnokait. Mégis meg kell állnunk a pécsi botrány mellett. Nemcsak emberbaráti együttérzésből, — hiszen védtelen diákokat rohtant meg s megsebesítettek, hanem a megtámadott diákok zsidó öntudata szempontjából. Gondolni fogunk-e a menzabálból kifolyólag arra a velőkiig ható figyelmeztetésre, amelyet a próféta hangoztatott egykoron: „*Al tismach jiszoel el gil koamim* — ne vigadozzál, Izráel, a öbbsi népek módjára“?! ...
Reméljük, hogy a rendcsinálásnál nem ismétlődik meg a debreceni eset és a tüntetések megtorlása nem abból fog állni, hogy a revolvert rántó ifjú kicsapják, akinek zsidó szempontból csak az a bűne, hogy elfelejtett a golisz-ra gondolni. De a többiek? Tanulni fognak az esetből? A tanulság mélyen belevésődik-e emlékezetükbe? Nem fog-e megisméltódni az eset, melyet keserű gúnynyal megírt egy zsidó újságíró, amikor az Ördögszigetről visszahozott Dreyfuss feleségét meginterjuvolta vagy 20 évvel ezelőtől s a hősies lelkű asszony kijelentette, hogy őneki az afférban a legkellemetlenebb, hogy gyermekei tudni fogják, hogy zsidók? — Mi pedig, orthodox zsidók, gondoljunk a fájdalmas esetekre s *adjunk gyermekeinknek igazi zsidó nevelést!* Oly zsidó életfelfogást, amely nemcsak a külvilágtól elszentvedett bajok, lenézések, igazságtalanság fakasztotta dachból áll, hanem amely megerősít, amely az üldözők erkölcsi színvonalát fölé emel, amely mellett a zsidó inkább ártatlanul

ócsarolt akar lenni, mint sem lelkiismeretlenül gyalázó. Ezt a felfogást csak a Tóra parancsainak megtartása adhatja meg, mert szent tanunkról zengi a zsolttáros, hogy „*üdüti a lelket s megvilágítja a szemét.*” Mindkettőre szükség van: tiszta látásra s az elalélt lélek felüldítésére.

Adar 7-ike Nagykállóban

(*Saját tudósítónktól.*) Már vasárnap délben kezdődött a zarándoklás a legendás kállói caddik 110-ik Jahzeitjára. A legtöbben autóbusszon érkeztek Nyiregyházáról; ez ugyan a temetőig viszi az utast. Jött egy autóbussz Makóról, ill. Békéscsabáról, 45 utassal. A rengeteg zarándok között látható volt R. Sólem Eliezer Halberstamm (Ujfehértó); a szepinkei, a kaszonyi rebbe és a vidék számos kisebb-nagyobb hitközségének rabbija. Megható látvány, mint az emberek lent az *ajhel*-ban — a sirhoz vezető lépcsőkön — ülnek órák hosszat s elkeserű ki-ki búját-bánatát; közben elmondják az egész *Tehillimet*.

Meg kell jegyezni, hogy a zarándoklók ez alkalommal részben kellemes meglepetés érte. Felépült az évek óta beígért, *téglából s cementből készült új „ajhel”*, igen tetszetős külsőleg is a kis épület. Azt mondom: *részben* kellemes meglepetés, mert az öröm nem lehet teljes; az új építmény ugyanis olyan kicsi, hogy nem felel meg a célnak. A zsúfoltság nyomában jár a tülekedés, a veszekedés, izgatottság, ami a kegyelet méltó kifejezésének diametris ellentéte. Végeredményben azonban mindenki bejut, imádkozik, lelke megkönnyebbül s amikor kijön az *ajhel*-ből s van egy kis *szave*, akkor — zsebe megkönnyebbül, mert a szegény emberek serege nyújtja ki a kezét s minden jókívánsággal kapcsolatban alkalmat akar adni a hívőknek a *cedókó* gyakorlására. *Sch.*

Pályázatok

n szó egyszeri beiktatása 16, on szedett betűkből 32 fillér.

UJPESTI AUT. ORTH. IZR. ÖZSÉGNÉL a samesz-állás il betöltendő. Ezen állás kap-
van a rituális fürdő bérle-
Kor, családi állapot feltünté-
Wollner Samu
hitk. elnök.

imra és peszáchra
nygyósi orth. főrabbi úr hech-
el 50 literfől feljebb szállítók

כשר של פסח
ünő fajborokat

tai édeses rizling 50 fill.
tai édes furmint 80 „
tai édes csemegebor 120 „
ntve, kölcsönhordókban utánvétél
ner Emil bortermelő
Gyöngyös.

ten a borokat bérmentve házhoz szállítom.

Orth. מצות!

Bármily mennyiségben, olcsó árak,
előnyös feltételek mellett, a legkénye-
sebb, legszigorúbb vallási és minden
igénynek megfelelő husvét pászka kap-
ható

Grünstein Jenő
villanyerőre berendezett pászkaágyánál
Szerencs.

Tegyen egy 5 kg. posta-
csomag próbarendelést.

Csodaszép paróká

Tartós ondolás (Dauerwellen)
és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly

hőlgynyodrász
Budapest
VI. Andrassy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Pollák Sarolta kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószere (arcról, karról)

minden eddigit felülmul! Többszörösen kitüntetve! Rögtöni hatás!
Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus)
Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházal szemben.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó
egyszeri beiktatása 16, vastagon sze-
dett betűkből 32 fillér. Allást kere-
sőknel szavankint 13, vastagon sze-
dett betűkből 26 fillér. Apróhirdeté-
sek felvétele: Budapest, VII., Sip-
ucca 10. — Jelíges levelek kettős bo-
ritékban válaszbélyeggel ugyanoda
intézendők. — Apróhirdetések csak
a díj előzetes lefizetése mellett kö-
zölhetők.

HUSZONKÉT esztendő óta közve-
tít házasságokat Nagy Jenő, Rák-
kóczy-ut 57/b. Telefon. Cégnylküli
levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, há-
zasságokat legdiszkrétebben köz-
vetít, Meisels héber könyvkeres-
kedés és tálliszszövöde, Rombach
ucca 8. A Rombach templommal
szemben. — Bármily könyv meg-
vásárlásáért, levelezőlap hívásra,
házhöz megyek.

LÖWINGER SÁMUEL házasság-
közvetítő, Kaba. Minden informá-
ciót kibír. Megbízásokat elfogad.

JÓ BARÁTNÖNK részére, ki önhí-
báján kívül elvált asszony, 40 év
körüli bentajret keresünk, ki iro-
da vezetésére megfelelő képzett-
séggel bír, s ilyen pozícióban el-
helyeznénk. Hozománya és 3 szo-
bás lakása van. „Idealizmus” jeli-
gére válaszpörtóval a kiadóba.

JUNGER ARZT in gesicherter Posi-
tion, aus erstklassiger frommer
Familie, gesund, sucht aus besten
Kreisen zwecks Ehe sehr schöne,
intelligente, fesche Dame bis
25 Jahren, mit entsprechender
Mitgift, womöglich mit Lichtbild,
welches umgehend retourniert
wird. Anonym zwecklos. Chiffre
„Spezialist C. S. R.” mit Doppel-
marke (32 Heller) an die Admi-
nistration dieses Blattes.

— Szerencsésültemül járt öreg özvegy
rabbiné, ki nagy nyomorban, elhagyottan
fekszik beteg, ezuton fordul a jószívü
hittestvérekhez, hogy bármily összeggel
segítségére siessenek. Valaha jobb napokat
látott és így nem szeretné nevét nyilván-
osságra hozni, miért is a nagy miczvót
szolgáló adományokat a lap szerkesztő-
ségéhez kéri eljuttatni.

ORTH. ZSIDÓ házban házvezető-
női, szakácsnői, vagy dada-állást
vállal fiatal özvegyasszony kis ba-
bával. „Perfekt” jelige.

GYERMEKEK mellé kerestetik, szí-
goruan vallásos családból való le-
ány, aki háztartásban is segédke-
zik. Rombach-ucca 11. I. 18.

25 ÉV ÓTA fennálló cipőüzlet Bpest
legforgalmasabb helyén, gépekkel
és berendezéssel együtt, betegség
miatt átadó. Olcsó bér. Cim a ki-
adóban.

RENDSZERETŐ, jó főző, minden
házimunkát végző nőt, 35 évesig,
felveszek. Szabadság-tér 5. ísz. 1.
Telefon: 178-74.

JÓ KERESÉTI LEHETŐSÉG! Köz-
használatban lévő áru eladásával!
Részletügynökök, privátokat látó-
gatók szép jövedelemre tesznek
szert. Bővebbet a kiadóban.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Kecke-
méten állandóan kapható orth.
kóser libasült és felvágottak, liba-
máj stb. Özv. Klein Rudolfné,
Kecskemét, Rákóczy-ut 5.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill.,
aprószemü fehér babot (zwergel-
bohnen) á 36 fillér, nagyszemü
tisztá lencsét 58 fill., szép mandu-
lát 70 filléres árban szállit után-
vétél: Mandl Márton, Gyöngyös.

SZOMBATTARTÓ tanulólányokat
varráshoz felveszek. Neumann,
Király-u. 15, III. 5.

NAGY KERESÉT! Divatszalonok-
ban, kalapszalónokban bevezetett
ügynökök keresek. „Favorit” vegy-
tisztító, Paulay Ede-u. 51.

BETEG talmudtudós, télviz idején
családjával a legnagyobb nyomor-
ban tengődik, kéri a könyörületes
hittestvérek támogatását. Pénz-
adományok „Öreg n”n” jeligére.

KERESKEDŐSEGÉD, fűszer és cse-
megeszakmában jártas, bármilyen
szombattartó állást keres; vidéken
is. Selezzer Jenő, Bpest, VII., Rák-
kóczy-ut 69, II. 50.

Felélős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ץ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Orth. tanulság — a mozitól az egyetemig

Purim előtti héten egy új deák-
affér, egy miniatűr Haman-jelenet
— reznált keserűséggel vesszük tu-
domásul. Nem sirunk miatta, mert
megszoktuk, nem botránkozunk meg
felette, mert nem használ, nem ne-
vetünk az egészen, mert szomorú s
nem siklunk el felette, mert ocs-
mányság volna. Tudomásul vesszük
tehát, hogy a pécsi mozgóban bot-
rány tört ki, mert a zsidó menza-
bálon eszközölt fényképfelvételeket
bemutatták, amiért a nem-zsidó
egyetemi hallgatóság tüntetett. Miért
tüntetett? Nem vehető ki egész vilá-
gosan a hírlapközleményekből. Az
egyik jobboldali, a zsidók számára
kiadott délutáni lap egyszerűen
kommentár nélkül közli a botrány
lefolyását. Egy másik jobboldali,
néha legitimista irányú napilap
hallgat a zsidó menza-felvételekről. A
köztisztviselők s dzsentrik számára
kiadott, irodalmilag megfésült napi-
lap szerint pedig a tüntetés követ-
kezményeként a zsidó diákok pisz-
szegtek, amikor katolikus épületek
vetített képét peregettek le. Az utó-
bit nem hiszük el, mert ez a zsidó
diákság hihetetlen durvalelkűségét s
megbotránkozott könnyelműségét
mutatná s azt jelentené, hogy a
szeget-szezzel alapján áll, hogy
csukvák a szeméi s nem látja a mai
helyzetet. Nem, ezt nem hihetjük. A
nem-zsidó diákok pizszegését a meg-
sértett zsidó diákok valószínűleg
nem fogadták éljenzéssel s így az-
után kiütött a kilengések sora. A
szerda délutáni lapokban pedig már
azt is olvassuk, hogy a hatóságok
mindent megtesznek a rend fenntar-
tásáért, sőt két napra bezárták az
egyetemet a zavargások miatt, ame-
lyek folyamán egy zsidó joghallgató
revolvért rántott támadóra. Ha
megjegyezzük, hogy a filmvállalat
már megígérte a tüntetés okát adó
film-részlet kivágását s így nemcsak
a zsidó diákokat „vágta ki” az
egyetemről, hanem a zsidó menza-

bál egész közönségét a lepedőről, be
is fejeztük a pécsi egyetem hadjára-
táról szóló legújabb Höfer-jelentést.
Orthodox lap létünkre is foglal-
kozunk kell a dologgal. Pedig a mi
asszonyaink és leányaink, akiktől a
rég, hamisítatlan orthodoxia fenn-
maradását, tradíciói fenntartását
várhatjuk, ה"ב nem mennek menza-
bálra, fiaink sem ostromolják az
egyetemek csarnokait. Mégis meg
kell állnunk a pécsi botrány mellett.
Nemcsak emberbaráti együttérzés-
ből, — hiszen védtelen diákokat ro-
hantak meg s megsebesítettek, ha-
nem a megtámadott diákok zsidó ön-
tudata szempontjából. Gondolni fog-
nak-e a menzabálból kifolyólag ara
a velőkgig ható figyelmeztetésre,
amelyet a próféta hangoztatott egy-
koron: „Al tismach jisroel el gil
koamim — ne vigadozzál, Izrael, a
többi népek módjára”?! ...
Reméljük, hogy a rendcsinálásnál
nem ismétlődik meg a debreceni eset
és a tüntetések megtorlása nem ab-
ból fog állni, hogy a revolvért rántó
ifjú kicsapják, akinek zsidó szem-
pontból csak az a bűne, hogy elfe-
lejtett a golisz-ra gondolni. De a
többiek? Tanulni fognak az esetből?
A tanulság mélyen belevésődik-e
emlékezetükbe? Nem fog-e megis-
méltódnia az eset, melyet keserű gúny-
nyal megirt egy zsidó újságíró, ami-
kor az Ördögsgizetről visszahozott
Dreyfuss feleségét meginterjúvolta
vagy 20 évvel ezelőtt s a hősies lelkü
asszony kijelentette, hogy önéki az
afférban a legkellemetlenebb, hogy
gyermekei tudni fogják, hogy zsi-
dók? — Mi pedig, orthodox zsidók,
gondoljunk a fájdalom esetekekre s
adjunk gyermekeinknek igazi zsidó
nevelést! Oly zsidó életfelfogást,
amely nemcsak a külvilágtól elszen-
vedett bajok, lenézések, igazságtal-
anság fakasztotta dachból áll, hanem
amely megerősít, amely az üldözők
erkölcsi színvonalát fölé emel, amely
mellett a zsidó inkább ártatlanul

ócsárolt akar lenni, mint sem lelki-
ismeretlenül gyalázó. Ezt a felfogást
csak a Tóra parancsainak megtar-
tása adhatja meg, mert szent tan-
unkról zengi a zsolttáros, hogy
„üditi a lelket s megöilágítja a szem-
met.” Mindkettőre szükség van:
tisztá látásra s az elalélt lélek fel-
üdítésére.

Adar 7-ike Nagykállóban

(Saját tudósítónktól.) Már vasár-
nap délben kezdődött a zarándok
csak a Tóra parancsainak megtar-
tása adhatja meg, mert szent tan-
unkról zengi a zsolttáros, hogy
„üditi a lelket s megöilágítja a szem-
met.” Mindkettőre szükség van:
tisztá látásra s az elalélt lélek fel-
üdítésére.

(Saját tudósítónktól.) Már vasár-
nap délben kezdődött a zarándok
csak a Tóra parancsainak megtar-
tása adhatja meg, mert szent tan-
unkról zengi a zsolttáros, hogy
„üditi a lelket s megöilágítja a szem-
met.” Mindkettőre szükség van:
tisztá látásra s az elalélt lélek fel-
üdítésére.

Welcz Izráel rabbi: Eszter a Tórában

A papunok kérdezték Rav Masznot: „Hol van célzás a Tórában Eszterre?; azt felelte: „Én elrejttem arcomat tőlük (Haszter asztir pónoj) (Chulin 139). — Rabbi Jákajv mondá Rabbi Eliezer nevében: Hogyan értendő Jesájó 8. fejezetének szava „reménykedjél az Örökkévalóban, aki elrejté arcát Jákajv házátlól és bizakoljál benne? Nem volt súlyosabb óra, mint amikor az Örökkévaló azt mondta Majse Rabbénúnak: „Én pedig elrejttem arcomat előlük ezen a napon“, de reménykedem benne, mert azt is mondta a Szinájnál: Nem felejtődik el a Tóra ivadéka szájából.

(Jerisalmi, Szanhedrin 10.)

Rettenetes nagy a kétségbeesés a világon, az egész zsidóság szenved és nyomorog, megvalósult bölcseségünk szava: „Nincs oly nap, amelynek átka ne lenne nagyobb a másikkánál“. De a nagy szomorúságban vigasztal bennünket történetünknek egy tanulsága: „Bármilyen nagy volt a sötétség, a világosság sugara keresztül tört Izráel népét borító fellegeken, életre támadtunk, mert Izráel népe felette áll az időnek, a logikának és a környezetnek. Ennek bizonyítékaként szolgál a Megiló is. Hámán Ahasvéros beleegyezésével ki akarta irtani a zsidókat, de a mennyei gondviselés napot rendelt és ez szétszórta a fellegeket. I-ten elrejtette az arcát, ez az „elrejtés“ megindulást eredményezett alul, de a kegyelem megindulását felülről is. Papunea városának emberei ezt kérdezték Rav Masznotól: hol találjuk ezt a Tórában, azaz hol találunk célzást a Tórában arra, amire Eszter története tanít, arra, hogy a bajok dacára Izráel ügye nincs veszendőben, hogy az i-teni kegyelem arcelrejtésében is van célszerűség? Rav Maszno utalt Mózes ama szavaira, amelyek arról szólnak, hogy Izráel szenvedni fog, pusztulás felé indul, akkor „I-ten elrejté arcát“, de ezáltal a nép megtér.

I-ten kegyelmes színének elfordulásával, a népnek nemcsak a teste, hanem a lelke is veszedelemben forog, amint ezt bölcseségünk mondják: A szegénység megfosztja az embert önismeretétől s i-tenismeretétől. (Éruvin 41) Ez tapasztalható volt történelmünk több korszakában és most látjuk ezt Szovjet-Oroszországban, ahol éhség kínjai és különféle kormányrendeletek a vallási életet telje-

sen szétzilálták. De a kétségbeesést megtiltja nekünk a Tóra ama szava: „Nem felejtődik el ivadéka szájából“. Ez a szent ígéret azt jelenti, hogy a Tóra nem fog megszűnni és feledésbe nem merül.

Természetesen nem szabad a vigasztaló ígéretet téltlenségünk igazolására felhasználni. Ellenkezőleg, dolgozni kell a szent ügyért abban a tudatban, hogy „nem fog elfelejtődni“ azaz, hogy fáradozásunk nem céltalan. Dolgozni kell azért, hogy „a Tóra el ne felejtessék“. A sok külső baj dacára nem szabad elfelejtkezni a zsidóság lelkének gondozásáról. Tévedés azt hinni, hogy ha nem áldozunk szellemi célokra, akkor anyagiakban meggyarapodunk. Erre talált célzást a Jalkút Eliezer, a hirneves paksi rabbi abban a maszorai összeállításban, amely szerint kétszer fordul elő a bibliában a משיח (megszűnt) szó: „Megszűnt a nép hozni“, „megszűnt eső hullani.“ Azaz, ahol nincs áldozatkészség, ott az anyagi áldás (gesem, gasmijusz) is megszűnik és itt elsősorban a Tóra-intézetek, a jesivák támogatásáról van szó. A Szifri a Tóra ama szavait: „ki gaj ajvéd éczajsz hémo veén bohem tevino — tanácsa vesztett nép ez és nincs bennük értelem“ ugy magyarázza: „Izráel elvesztette legjobb tanácsadóját, a Tórát.“ A zsidóság krízise, a zsidó vallásosság krízise abban leli magyarázatát, hogy elvesztettük mint föltétlenül

Husvétii szilvórium.

Felhívjuk a viszontelárusítók figyelmét, szatmármegyei főz-dénkben

Jungreiszbőrgyarmati orth. főrabbi ellenőrzése mellett friss kék őszii szilvából főzött és bizonylatával (hechser) ellátott kitünő minőségű

husvétii szilvapárlatunkra

melyet 25—100 lt. ürtartalmu, szabályszerűen lepecsételt hordókban ajánlunk megvételre.

Gschwindt-féle gyár r.-t.

Budapest, IX., Ipar-u. 15-21.

Telefon: József 350—03.

követendő tanácsadónkat a Tórát. A Tóra uralmát kell megszilárdítani magunkban azáltal, hogy támogatjuk a Tóra művelésére szolgáló intézményeinket. Ezzel mutatjuk, hogy a mai nehéz viszonyok dacára, amikor úgy látszik, mint hogyha megvalósulna a Tóra fenyegetése: „Én elrejttem arcomat tőlük“ még remélünk és bizunk abban az ígéretben: „nem fog elfelejtetni ivadéka szájából.“ Ezt hangsúlyozza a talmud jerusalmi fent idézett kijelentése: Nem volt súlyosabb óra, mint az „arcelrejtés“ bejelentése, de reményt nyújt az a tudat, hogy a „Tóra nem lesz elfelejtve“. A jelennek és a jövőnek vigasztát fejezi ki a próféta, amikor azt mondja: Reménykedem az Örökkévalóban akkor is, amikor elrejté arcát és bizakodom benne a jövőben. — Erre tanít a Megiló is.

A Machziké Hadosz ujjászervezéséhez

A Machziké Hadosz ügyében az ózdi főrabbi ur által a Zsidó Ujság 7. számában kezdeményezett akciót minden orthodox zsidó szeretettel köszönheti. Sőt, aki tisztában van a mai vallási krízissel, az csak üdvözölhet minden, a mai helyzetet megjavítani akaró megmozdulást. De nézetem szerint az akciót az egész országra ki kellene terjeszteni. S főleg oly vidéken, mint Heves és Szolnokmegye, kellene különösen sorompóba lépni. E területeken, sajnos, sok a névleges orthodox község és rendkívül nagy a száma azoknak a hitközségi tagoknak, akik teljesen vallástalanok. Hiába beszélünk tehát a talmud-tórákról, jesivákról, lányaink vallási neveléséről stb., ha némely helyen a gyerekeknek nincs is alkalma látni zsidóságot a szülői házban. A „Machziké Hadosz“ reorganizálási törekvéseivel kapcsolatban, mozgalmat kell indítani a névleges orthodoxok megtérítésére. Meg kell szervezni egy gárdát rabbikból és alkalmas laikusokból, amely beutazza az egyes kisebb helyeket és felvilágosítja az embereket vallási kötelességeikről, felrázza őket bűnös nemtörődömségükből, felébreszti bennük a zsidó lelkiismeretet. Ilyen munka mellett a „Machziké Hadosz“ az egész orthodoxia ügye lesz és valóban hozzájárul „a vallás meg erősítésére.“ Azt hiszem, hogy vannak még közöttünk férfiak, akikben van akarat és tehetség e műszor-propaganda szolgálataba állni.

K. V., P.

A nevelés kérdéséhez

Irta: Rauchwerger Mór hitk. elnök, az orsz. képviselőség tagja, Salgótarján

Igaz örömmel kísérem a már hosszabb ideje folyó, fontos és érdekes eszmecserét, mely a Zs. U. basábjain a chéder- és a jesiva-kérdésben majdnem hetenként folyik. Önkéntelenül is eszembe jut egy, — gondolom — a Zs. U.-ban olvasott megjegyzés, mely a zsidó nevelés kérdését a zsidó szív legérzékenyebb húrjának nevezi, — alig érintik, máris megszólal. Most is, alig hogy felhangzott a varázs-szó: Chéder, Jesiva, több értékesnél — értékesebb cikkben szólal meg a Tóra-szeretet. Csodás, nagyszerű és fenséges hangokat hallat a zsidó szív eme rejtett húrja. Az összes hozzászólók minden sorából kicsendül a hő Tóra-szeretet, igazi jírász somájim és őszinte aggodalom az orthodox zsidóság jövőjéért, amely magasztos érzések a tollat kezükbe adták. Felvetődtek különböző gondolatok, tervek, mit kellene, hogy kellene tenni. Elhangzottak és megnyilvánultak teljesen ellentétes vélemények is.

Tagadhatatlan, hogy valamit kellene tenni. Kellene valami üdvös alkotás az oly gyermekek részére, kiknek nincs képességük a Tóratanuláshoz, és olyanok részére, kik nem akarnak tanulni és végül a gyermekeiket jesivára küldeni nem akaró szülők fiaira részére. E három kategória ma ugyszólván majdnem teljesen elvesz az orthodox zsidóság számára. Mily nemes és üdvös dolog volna e veszendő lelkeket valamely módon — hacsak részben is — megmenteni a vallásos zsidóságnak.

Mint előre sejthető volt, e cikkek azonban csak cikkekké maradtak. Maradt minden a régi ben, nem történt semmi. De nem is történhetett. A jelen sivár, zilált, gondterhes, súlyos idő, nem alkalmas semmi rendszer-változásra, semmi átalakulásra, semmi új alkotásra.

Ha pedig ez így van, aminthogy sajnos valóban így van, hogy most nem tudunk újabb kezdeményezésekhez fogni, úgy kedves testvéreim, talán ahelyett, hogy arról gondoskodjunk és eredménytelenül tárgyaljunk lekarév horechajkim, a távollátókat közelebb hozni, a veszendőket megmenteni, a szétszéledt nyáját összegyűjteni, — talán fontosabb, égetőbb, időszerűbb és célravezetőbb volna inkább gondoskodni a közelállókról, hogy el ne távolodjanak; a már meglévőkről, hogy el ne vesszenek és az együttlevőkről, hogy el ne széledjenek. Gondoskod-

junk mindenképp előtt azon tiszta lelkekről, kik feláldozzák ifjúságukat szent Tóránkért, jesiváink ifjairól, mert ezek a mi végváraink, védbátyaink, ezek a zsidó jövő biztosítékai. Ezek nagyon is rászorulnak a mi segítségünkre. Ezekre ügyeljünk, hogy 17 el ne veszítsük őket...

A jesivaszemester a vége felé közeledik és a súlyos gazdasági viszonyok folytán ijesztő módon fenyeget bennünket a jesiva-ügy szégyen-foltja; a bócherok vándorlása, a kéregetés és annak különféle válfaja. Ennek káros voltát és demoralizáló hatását felesleges külön hangoztatni, elég, ha megemlítjük. És féltő, hogy a bócherok ezen káros vándorlása kénytelenül újból megkezdődik. Nagyobb a nyomor, kisebb a kereset, a szülők kevesebbet, vagy semmit tudnak juttatni bócher-fiaik számára és sokkal többen szorulnak támogatásra, mint ezelőtt.

Az Országos Tomché. Jesivász Egyesület ugyan minden lehető megtett és megtesz. Központjából, Győről rendszeresen mennek a jesiváknak a pénz- és ruhaküldemények. Az itteni jesiva is állandó, jelentékeny havisegélyt kap. A súlyos gazdasági helyzet által azonban természetesen nem képes a T. J. mind a segélyre szorulókat kellően támogatni. Ezek száma megcsokasodott, ezek mind a T. J.-hoz fordulnak és tőle kérnek erős támogatást. De vajjon ki támogatja a „T. J.-t? A segélykérők száma több lett. Több lett vajjon a T. J. jövedelme is? Kétkedem. Sőt, mivel legtöbben a viszonyok parancsolta takarékoságot a miczvónál, a jótékonykodásnál kezdik, biztosra vehető, hogy bevételük nagyon is megcsappantak. Mily óriási erőfeszítéssel dolgozhat a „T. J.“, ha mindemellett képes munkáját, bár redukáltan, de fennakadás nélkül folytatni. A T. J. valóban lankadatlanul dolgozik, dolgozik erősen, de ma sajnos mindez nem elég. Rendkívüli időket élünk, rendkívüli eszközökkel kell dolgozni. Most a vezetőség maga képtelen leküzdeni a mindig magasabb és magasabbra tornyosuló akadályokat és nehézségeket, most mindenkinek a fedélzetre kell sietni.

A magyar orthodoxia vezető rabbijai és nagynevű vezérférfiai számátalanszor emelték fel hatalmas szavukat a T. J.-ért, talán szerénytelenség, hogy gyenge tollammal közejük állok. Minthogy azonban hit-

községünkben van az ország legnagyobb számú jesivája és látom a jesivák óriási küzdelmét, a bócherok nyomorát, kötelességemnek tartom, szerény szavamat hallatni.

Kedves testvéreim, meg akarjuk tényleg oldani a jesiva-kérdést? Valóban segíteni akarunk a jesivákon? Meg van adva a mód. Megvan a tartalomteljes keret hozzá. Nagyjaink megmutatták az utat.

Már évekkel ezelőtt megjelent egy, az ország összes rabbijának 3 מקנהját tartalmazó határozata, mely szerint minden zsidó szent kötelessége a T. J.-t rendszeresen támogatni, minden helységben megszervezendő az O. T. J. E. helyicsoportja, minden imahelyiségben kifüggesztendő a T. J. snóder-táblája és minden lakodalmi meghívóhoz az OTJE. sürgöny-megváltási blankettája mellékelendő.

Tartsa be mindenki és mindenhol rabbijaink ezen határozatait, ezen tekónokat és így a mai viszonyok mellett is különösebb megterhelés nélkül lehetővé tesszük a T. J.-nek, hogy üdvös munkáját még fokozottabban folytassa.

Erősítsük a T. J.-t! Építsük ki! Fejlesszük! És a jesivakérdés meg van oldva! Akkor talán módjában lesz, hogy a chédereket is munkakörébe vegye, valamint a jesivát nem látogató ifjúság vallásos neveléséről is gondoskodjék.

Ujult és fokozott erővel kell valamennyiünknek a T. J. támogatásához látni. Adakozzunk egyenként, egyesületenként, hitközségeinként, mindnyájan, ifjaink megmentésére. Ne legyen családi ünnep, mely fiainkról megfelelkezik. Ne legyen más szent alkalom se adomány nélkül. És alkalom se kell, csak igaz, erős akarat aziránt, hogy nem engedjük szent Tóránkkal foglalkozó ifjainkat nyomorogni.

Purim a קיימו וקבלו napján gondoljunk szeretettel ezen אפולוירה és a Mindenható mint במים הים annak idején, most is בום הוה megsegít bennünket.

Nagymihályon (Michalovce, Szlovénia) II. évfolyamában megjelenik a

שערי אורה

című halachikus és agadikus folyóirat, melybe bel- és külföldi nagy Tórapacitások irnak. — Előfizetési díj évi 7 pengő; rabbiaknak, tanulóknak, hitközségeknek és egyesületeknek 5 pengő.

Cím: FRIED B. Naffali rabbi Michalovce (C. S. R.) Hodvábna-ül. 11.

Adar 7-i ünnepély a Kazinczy-templomban

— Sussmann rabbi emlékbeszédéből —

Zechor oni me chóled, al ma sov borószó kol bené ódom. Mi gever jichje velaj jire móvesz jemalét náfsaj mijad seajl szeló — Elgondolom: mi a mulandó lét, minek teremtéd semmiségre az ember fiait. Ki az a férfi, aki él s nem látja a halált; aki megmenthetné lelkét a sirnak hatalmából. (Telillim 89.)

— A mai nap mélységes komolysága s magasztos jelentősége tükröződik vissza a zsoltáros király eme szavaiban. Ezen szent ígét a midrásban Rabbi Tanchum a következőképpen írja körül: „ki az a férfi“, aki olyan volna, mint Arohom ősatyánk, aki kemencébe dobatta magát s az I-ten megmentette s mégis „*vajigvá Arohom vajomajs* — elhunyt s meghalt Avrohom“; ki az a férfi, aki hasonlíthat Jiczchokhoz, aki odanyújtotta nyakát az oltárra és mégis mondotta „*hiné no zokanti, laj jodati jajm majsi* — öreg lettem, nem tudom elhaláloznom napját“; ki az a férfi, aki hasonlítható Jákaivhoz, aki anygallal küzdött s mégis „*vajikrevú jemé jiszoél lomusz* — Jiszoél napjai közeledtek az elhalálozáshoz“; ki olyan férfi, mint Majse, aki szünrőlszínre beszélt teremtőjével s mégis az olvasható nála: „*hén korpu jomechó lomusz* — közeledtek napjaid a halálhoz.“

— A zsoltárversen s a hozzáfűződő midráson végigvonul a mulandóság érzete, az elmulás napjai borongás. Epen ezért lett Majse Rabbénü halálózási napja a *chevra kadisák gyülekezési napja*, amidőn a szent célu egyesületek számot adnak arról, miképp végezték teendőiket, nem foglalkozás-szerűen, nem sablonosan, hanem

a vallásosság szellemétől áthatottan.

— A midrásban azonban más mélységes emberi igazság nyilatkozik meg, nemcsak a mulandóságról van benne szó, hanem a tevékenységnek a jó szolgálatában való működésnek szeretete logob benne. Avrohom, Jiczchok, Jákaiv. Majse Rabbénü lelkületére ránehezedik a földi működéstől való elszakadás felett érzett fájdalom; *tovább szeretnének működni I-tenért, a Tóráért*. Ez a felfogás visszatükröződik a zsoltáros szavában: „*laj ómüsz ki echje* — nem akarok meghalni, hanem élni és hirdetni I-ten műveit“ — „*laj hamészim jehalleli*... — nem a halottak dicsérik az Urat, s nem azok, akik sirba hanyatlottak“ — s ez a létszemlélet jut kifejezésre a bölcsök tanításában „jobb egy óra a földi létben, megtérésben s jó cselekedetben, mint a túlvilág egész élete.“

— A földi élet tartalmának megbecsülése, az erkölcsnek, a jónak, a Tóra törvényei gyakorlásának, örök értékeinek felismerése nyilatkozik meg a mi szellemi héroszainknak az elmulástól való eme visszariadásától. S mily megrendítő, de amellet valóban felemelő a midrás leírása Majse Rabbénü utolsó óráiról:

— Amikor a halálangyal eljött Majse Rabbénühöz s azt mondta: I-ten küldött, mert a mai nap elhunysz, azt felelte neki: *menj innen*, mert én még dicsőíteni akarom I-ten, amint írva van: „*laj ómüsz, ki echje* — nem halok meg, hanem élni fogok s hirdetem a Mindenható tetteit“; a halál anygala eljött másodsor, ekkor Majse hangoztatta feléje a kimondhatatlan szent *Nebet* és a halálangyal elszaladt tőle; harmadszor jött hozzá, mondá Majse:

„I-ten küldötte őt s így kötelességem az ő ítéletét igazságosnak elfogadni...“

— A midras magyarázata lehet a következő: amig a pásztor, Majse rabbénü élt, addig a Tóra előtti tisztelet természetes valami volt, de a nagy férfi halála után mutatkozott csak igazán, hogy a Tóranak varázseréje örökkétartó. „*Vajhi bijesürün melech* — a Tóra akkor nyerte el glóriáját, soha el nem muló uralkodásának jellegét, „*behiszasszéf róse om* — amikor elment a nagy vezető...“ Ezért mondta Mózes: „I-ten küldötte őt“, vagyis, mert halála az I-ten nevének megszentelése és a Tóra dicsősítése, kötelessége engedelmesskedni... *

— A Tóra örök értékeinek tudatával párosul ma a gyász a mult év óta elhunyt Nagyok fölött. Gyászolom a nagy mestert, a beregszászi főrabbit és a megdicsőült földesi gaont. S elfelejthetjük-e a váci gaon, R. Jesájó Silberstein elhunytával bennünket ért veszteséget? A mítója előtt is volt alkalmam gyászoló érzéseimnek kifejezést adni s most ismét átérzem a gemoro egyik kijelentését Avrohom ősatyánkkal kapcsolatosan: „*Aznap, amikor elhunyt, összegyülekeztek a nemzedék nagyjai és mondták: jaj a világnak, mely elvesztette vezetőjét, jaj a hajónak, amely elvesztette kormányzóját*.“ Avrohom halála napján nem gyülekeztek egyszerre a nemzedék összes nagyjai, hisz az az akkori közlekedési viszonyok között nem is lehetséges. Továbbá kik voltak akkor a „nemzedék nagyjai“? A talmud ezért — azt hiszem — másra gondol. Ábrahám elhunytával a mennyekben lakozó jámborok, akik megelözték Arohomot a halálban, fájdalmasan megállapították, hogy most igazán elárvult a nép. Rabbi Jesájó megdicsőülésével is igazán az utolsó nagy gaon vonult sirba a nagy nemzedékből s veszélyben van a hajó, mert ime, a kormányzó kapitány halt el...

— „Kedélyem megsebesült, napjaim elborultak, sirok vannak körülöttem.“ Emlékezem fiatalkori barátomra, a paksi főrabbi, rokonomra, a paksi főrabbi. Siratom az oly fiatalon elhunyt kismartoni és szénváraljai főrabbiakat; gyászolom a szentéletű aggastyánt, Alfandri jeruzsálemi gaont. „Fáj a szívem“,

amikor arra gondolok, mily veszteség érte hitközségünket R. Semüél Stern és R. Mordecháj Kohn elhunytával.

— Megrendülten gondolok arra a nagy szerencsétlenségre, amely oroszországi testvéreinket érte.

Az ájtatos közönség földre ül és felhangzik *Holezer Lipót* főkantor *kél molé rachmim* imája, amelynek befejezése után a rabbi folytatja:

— Eszünkbe jut a próféta szózata: „*Igy szól az Örökkévaló: távolítsd el a fejkötőt s emeld le a koszorút, ez nem ez (zajsz, laj zajsz), az alacsonyat emeld, a magasat süllyeszd*.“

— Jechezkél próféta e szavairól azt mondja a gemóra: „Milyen összefüggés van a fejkötő, azaz a főpap süvege s a koszorú között? Amig a süveg, a főpap fején van, koszoru van minden ember fején, ha letűnt a főpap fejéről a süveg, letűnt az emberek fejéről a koszorú.“ A Tóra iránti tisztelet veszendőbe menésével megrendül minden e összeomlik minden, „*zajsz, laj zajsz*“ ha a Tóra („*zajsz hátajro*“) nem irányítja az életet, akkor teljes az összeomlás.

— Revízió alá kell venni, hiveim, hitközségünkben is több dolgot. Meg kell vizsgálni, hogyan állunk a *שנה* megtartásával, a gyermekneveléssel, a zsidó erkölcsök tekintetében... Az erkölcsi romlottság megállítására mindent meg kell tennünk és akkor megvalósul a *Megiló* szava: Purimkor lón világosság, öröm és ujjongás, mely bölcsaink szerint a Tóra erkölcsének és miczvóinak újbóli elfogadására *קיימו וקבלו* utal.

יהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר, אמן.

Orth. מצות!

Bármily mennyiségben, olcsó árak, előnyös feltételek mellett, a legkényesebb, legszigorubb vallási és minden igénynek megfelelő husvét pászka kapható

Grünstein Jenő

villanyerőre berendezett pászka gyáránál

Szerencs.

Tegyen egy 5 kg. postacsomag próbarendelést.

— A PESTI IZR. HITKÖZSÉG VÁLASZTÁSA. A hitközség képviselőtestületének mandátuma lejárt és a hitközség választási bizottsága most tüzte ki az új választás napját március 8-ára, vasárnapra, amikor is a hitközség tagjai 300 képviselőtestületi rendes tagot és 75 póttagot fognak választani. A szavazás a pesti izr. hitközség központi épületében (VII., Síp-u. 12.) lesz.

NE KISÉRLETEZZÉK!

A jó varrógép gyártása precíziómunka!

Ezért nem tud minden gyár varrógépet előállítani!

Singer varrógépek azonban évtizedes tapasztalatok alapján, kizárólagosan varrógépeket gyártó üzemben készülnek!

EZÉRT ISMÉTELJÜK:

NE KISÉRLETEZZÉK!

SINGER VARRÓGÉPEK világhírűek!

Singer varrógép részvénytársaság

A kolozsvári botrány

A kolozsvári ügyészség pénteken letartóztatta Glasner orth. főrabbit, Löffler főtitkárt és Rosenfeld gondnokot, vesztegetési kísérlet miatt. Másnap szabadlábra lettek helyezve.

Az eset általános feltűnést és megdöbbenést váltott ki. A dolog összefüggésben áll a román kultuszminiszter egy rendeletével, mely a kolozsvári orth. hitközség és a szefárd hitközség gabella-konfliktusa tekintetében azt mondja:

— Kóserhust vágni és eladni csupán a régi orthodox hitközség jogosított, mely törvényesen konstituálva van s amely a jogosított szervektől jóváhagyott alapszabályokkal rendelkezik.

— A kolozsvári szefárdok nem képezvén egy törvényesen konstituált hitközséget, nem vághatnak kóser húst, mert a 302—1923. sz. rendelet szerint ők az orth. izr. hitközségnek a bekebelezett tagjai. A hitközség azonban, melyhez a szefárdok törvényesen hozzátartoznak, köteles alkalmazni egy metszőt, külön a szefárdok szükségleteire.

— Ha a felek nem vetik magukat alá ezen megoldásnak, a helyi rendőrség preventív intézkedéseket fogantatson az orth. hitközség azon jogainak a megvédésére, hogy kizárólag vághat és árusíthat kóser húst.

A rendelet azonban nem lett fogantatosítva. Mivel ez az orthodox hitközség anyagi helyzetét igen károsan befolyásolta, a hitközség intervenált a rendőrségnél, hogy a miniszteri rendeletnek érvényt szerezzen. Az intervenálások során maga a főrabbi vette fel a tanácskozás fonalát és kijelentette, hogy a hitközség a rendőrség ellenőrzési munkáit nem kívánja ingyen. Majd abban történt megállapodás, hogy a főrabbi 25.000 leit fog nevezett célra átadni. Az összeg átadása a helyettes rendőrfőnök lakásán történt, aki a lakásán csapdát állított fel. Oda-rendelt ugyanis több hatósági közeget, akiket a szomszédos szobában helyezett el. És amikor a főrabbi az összeget átnyújtotta, adott jelre ott termettek a hatósági tanuk; majd az ügyész is, aki a főrabbit letartóztatta. A botrányos eset napokon keresztül izgalomban tartotta egész Erdély zsidóságát. A kedélyek akkor csillapultak, amikor ugy a vizsgálóbíró, mint a törvényszék vadtanácsa megállapították, hogy nem látnak büncselekményt fennforogni és ezzel a határozattal a bírói fórumok már előzetes ítéletet mondtak a hajsza felett, melyet a főrabbi ellen megindítottak. — A *hitk.* ellen is megindult a vizsgálat.

Heiden Leó

ÉKSZERÉSZ ÉS ÓRAS

Budapest, VII., Király ucca 21.

TELEFON: JÓZSEF 381-10

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák, beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertalak, serlegék nagy választékban. **Alkalmi és nászajándékok** **brillians arany és ezüst** tárgyakban, dús választék! **Olcsó gyári árak!**

Az örök Purim

A Purim a vigságnak és az örvendezésnek a napja. De kinek van ma kedve örvendezni? Ahová tekintünk zsidó körökben, mindenütt megdöbbentő szegénység, a nyomasztó helyzetből fakadó kétségbeesés, a holnapra gondolni nem merő tehetetlenség uralkodik. A Megiló könyve azt írja, hogy a zsidóknak jutott „világosság, öröm és méltóság”, a való élet könyvében pedig sötétségről, bánatról és nyomottlelkűségről olvashatunk.

Mindezek ellenére a purimi öröm elrendelése a zsidó lélek bensejéből eredő érzésnek megfelelő. Hát a Purim nem beszél szomorúságról, küzdelmekről, sőt

ארמון כשר של פסח
csakis nagyban. **Aszalt szilva** 80/85 25 és 12½ kg. ládákban. **Burgonyaliszt** elsőrangú gyártmány. **Paradicsompüré** 1/8 és 5 kg. dobozokban. Összes cikkeket a bpesti orth. rabbinátus felügyelete alatt.

תחת השנהת ביר צ
דקהל יראים בודאפעסט
Első budapesti orth. kóser élelmiszerüzem **FISCHL MÓR**
BUDAPEST, HAJÓS-UTCA 31. SZÁM
Raktár: Gróf Zichy Jenő-utca 6.
Telefon: 144-90.

életveszedelmekről? Purim épen amellet tesz tanuságot, hogy a legnagyobb szorongatásokból az ut a megkönnyebülés, a szabadság tág terére (miczóró líróóhó) vezet. Mordecháj idejében talán a gyűlölet mérges kigyója nem sziszegett felénk úgy, mint most, és a gazdasági összeroppanás számum-viharja nem perzselte-e meg a zsidó egzisztenciák palántáit?

Adórol, az adóterhek elviselhetetlenségéről panaszkodik testvéreink zöme. Azt hiszitek, hogy erről nincsen szó a Megilóban? Hát Hómon emberei nem Achasvéros engedélyével akarnak „üselóloom lovajz” zsákmányt prédálni, ami azt jelenti: elvenni tőlük, amit csak lehet?

Avagy nincs-e Hómon ismert szavaiban, amelyekkel befektítette a zsidókat a király előtt, az egész mai antiszemita ideológia? „Van egy nép — mondta Hómon — szétszórtva és felosztva a többi népek között, törvényeik különböznek a többi népektől, a királynak törvényeit nem tartják meg, a királynak nincs is érdeke, hogy az országban meghagyja őket.” Vajjon egy hazai, vagy külföldi Hitler tömörebben tudná a programját kifejteni, mint Hómon?

És Purim mégis ünnep. Ünnepe a zsidó optimizmusnak. Ez az optimizmus azt tanítja, hogy az em-

beri gyűlölet tehetetlen I-ten kegyelmével szemben. Ez a zsidó optimizmus táplálója a zsidó életnek, ez fakasztja magából az erőt, hogy tudjunk örülni a legnagyobb bajok közepette, a jobb idők eljövetelebe vetett hívő bizonyossággal.

A mai viszonyok között éreznük csak át igazán, mily igaz és milyen mélyértelmű bölcsesink ama kijelentése: „Ha az összes ünnepek elmúlnának, de a Purim nem.” Mert minket zsidókat a Purim történetéből felénk áradó, bizalmat, bitochajnt hirdető tanúság tart fenn. Nyiregyháza. Schreiber Sámuel.

Fenákel Jónás

orth. kóser baromfikereskedése
Budapest, Dob-utca 28.
TELEFON: JÓZSEF 316-73.

Zsir **פסח של** kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is. Garantiált tisztaság és prima árú.

SZOMBATHELYEN legizletesebben és legolcsóbban élkezhettek
EINHORN SIMON

orth. kóser vendéglőjében. Bélsikátor 3.
Előzékeny és pontos kiszolgálás.
Lakodalmat jutányosan vállal.

Az első pár cipő...

— Purimi történet —

Irtta: Müller Jenő (Petrozsény).

A régi Oroszország egy eldugott falujában tengette életét reb Gedálje, a hórihorgas öreg zsidó vízfordó. Hasonló foglalkozású, szomszéd falubeli veje hirtelen elhalálozása folytán, reb Gedálje özvegy leányát és annak négy kis árva gyermekét is magához vette és ezental azok gondját is viselni kellett. Minthogy azonban csekély keresete, megszaprodott családja legelemibb szükségleteit sem fedezte, házbeltjei leírhatatlan nyomorban szenvedtek. Reb Gedálje ropant szeretete árva kis unokáit, kik minden hazajövelekor, örömtelten várták a zsupfedelű kunyhó kapuja előtt és ráncos kezeit csókolgatták.

A hideg tél lassanként beállott és a földet térdigérő hó borította; ám reb Gedálje egy cseppet sem csüggedt el. Ő tovább hordta a vizet, mintha az időjárásban mi sem történt volna. Legidősebb unokájának, a hét éves Leibinak ellenben a tél

beállta nagy fájdalmat okozott, mert cipő hiányában, nem mehetett többé a chéderbe. Néhány nap mulva észrevette reb Gedálje, hogy Leibi régi jókedvét hirtelen elvesztette.

— Mi az, hogy hirtelen oly szomorú lettél? — kérde az öreg csodálkozva.

— Hogyne volnék szomorú, mikor észrevettem ablakunkból, hogy a legszegényebb emberek gyermekei is cipőt viselnek és tovább látogatják a chédert, csupán én vagyok oly átkozott, hogy egész télen át a fütetlen szobát kell majd őriznem.

— Hadd el fiam, szól az öreg könnyeláradt szemekkel, neked is lesz cipőd, te is fogsz chéderbe járni. Jelenleg nincs annyi pénzem, hogy egy pár cipő árát ki tudnám fizetni, de megígérem neked, ha I-ten is úgy akarja, púrimra egy pár vadonatúj cipővel foglak megajándékozni.

Leibi e szavak hallatára tüstént visszanyerte régi jókedvét. Szegény kis árva bizony nem tudta, hogy addig még teljes három hónap van

hátra, vagyis még három hónapig kell neki a fütetlen szobát őriznie.

*
Végre az epedve várt púrim is elérkezett. Midőn reb Gedálje reggel a bészhamidrosba lépett, a kis Boruchka meg Smülke — Leibi chédertársai — épp az ajtó felé tartottak.

— De jó, hogy itt vagytok, e szavakkal állta utjukat az öreg vízfordó s halk reszkető hangon folytatta:

— Gyermekeim, nagy szíveségre volna szükségem. Bizonyára tudjátok, hogy ma púrim van. Peszach ugyancsak küszöb előtt áll, az én Leibimnak azonban még mindig nincs cipője. Már három hónapja, hogy a fütetlen szobát őrizi és nem mehet a chéderbe. Tél elején bár megígértem neki, hogy púrimra megajándékozom egy pár cipővel. De amint látom Leibi egyetlen reménye: a púrim sem hozta meg a várva-várt lábbelit. Arra kérnélek tehát benneteket, volnátok oly szívesek, adakozás napja lévén, ma a falu jószívű zsidóinál egynéhány kopeket gyűjteni, hogy azon kis unokámnak cipőt vehessék. Hisz

Palesztina körül

Az angol kormány új palesztinai deklarációja visszatetszést keltett a palesztinai-arab lakosság körében. De nincsenek megelégedve az eredménnyel, sem a szélső radikális cionisták, sem az európai, sem — mint a külföldi lapokból látjuk — az anticionista neológ asszimilánsok. Mindkét csoport lebecsüli a deklaráció értékét, természetesen más és más okok miatt. „Az ellentétek találkoznak.”

Az angol parlamentben a gyarmatügyeket tárgyalva, a gyarmatügyi államtitkár referált a Palesztinában állomásozó haderőkről és ennek kapcsán Amery a volt gyarmatügyi miniszter hangsúlyozta, hogy a kormánynak nem szabad palesztinai politikáját zavartatni engedni egyes lokális nehézségek miatt. A tárgyalás folyamán kiderült, hogy Transzjordánia katonai megszállása sokkal többbe kerül Angliának, mint Palesztina. Kenworthy képviselő azt ajánlotta, hogy a palesztinai gyarmatosítást terjeszték ki Transzjordániára, mert az

ország fejlődésképes. Egy másik képviselő azt ajánlotta, hogy a zsidó önvédelem területét bővítse ki, azaz engedjék meg, hogy még több kolóniában legyen fegyverraktár megtámadtatás esetén, annál is inkább, mert az utóbbi zavargások alkalmával sem fordult elő, hogy zsidók arab falvakat megtámadtak volna.

„Der Israelit”, a vezető német-orthodox orgánium legutóbbi számában egy megszívlelendő cikk jelent meg Tel-Avivnak, a zsidó városnak kettős arcáról... Chanuka este, amikor a város víztornyán kigyullad az egész várost bevilágító villany-menóra, csodás esemény. Purim valóságos népiünnep. Tisóbeöv komor hangulata ráfekszik az egész városra, az összes villanylámpák el vannak oltva, Kol-nidre-este ünnepélyes hangulat omlik el, szombaton pihen az egész város. De az éremnek másik oldala is van: a lakosok egy nagy része nem vallásos. Ötszáz akadémikus közül alig tiz tartja a vallástörvényt. Az aszszonyok egy nagy része kóser

húst vesz, de nem önti le és nem sózza ki; a családi törvényeket (mikvó) nem tartja. Minden élelmiszer-kereskedésben lehet sertéskolbászt kapni. — Alig van szabó, aki a saátnézre vigyáz. A templomokban elég nagy közönség található, de azért szombaton a borbélyok egész nap dolgoznak zárt ajtók mögött. A Keleteurópából bevándorolt szülők vallástörvényileg teljesen indifferens gyermekeiknél laknak.

És milyen nagy az ellentét! Egyfelől sportünnepélyek, szépségversenyek, álarcosbálók; másfelől ott van az a tel-avivi templom, amelyben negyven nap és negyven éjjel szakadatlanul tehilimet mondtak a „Fehér könyv” kibocsátása miatt. Negyven napig égetek a gyertyák a templomban, az emberek fölváltották egymást, szakadatlanul hallatszott a zsol-tár. Kabalista körökből indult ki az eszme, jámbor emberek pedig a megvalósítását vitték keresztül. A cikkirő konkluziója, hogy schol sem oly könnyű a Tóra törvényeit megtartani, mint Palesztinában, a vallási hajlam is megvan, de az orthodoxiának propagandát kellene csinálni a telepések között.

A terített Purimasztalnál gondoljon éhező bócherjainkra!

Küldemények címe: Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr (Postacsekk sz. 40.530).

ezáltal lehetővé teszik, hogy egy árva gyermek tovább járhasson a chéderbe. Én magam mennék, de csak I-ten a megmondhatója, hogy nem tehetem.

Ezzel nagy könnyecseppek hullottak reb Gedálje szemeiből és megnevésztették galambösz szakálát. A jószívű gyermekeket e szavak szerfölött meghatották. Azt válaszolták, hogy szüleik beleegyezése nélkül semmit sem tehetnek. Boruchka és Smülke tovább folytatta utját, Gedálje pedig az imádkozáshoz látott. Nagy elkeseredettsége cseppet sem csökkent, mert a két gyermek gyűjtéséhez nagyon kevés reményt fűzött.

*
„Persze hogy megengedem” szölt Smülke anyja, „ha már most gyermekkorodban gyűjtesz sorsüldözöttek számára, úgy megsegít az I-ten, hogy életedben soha mások könyörületére ne légy rászorulva.”

A kis fiu iziben reggelizés látott, mialatt arca sugárzott a nagy boldogságtól, hogy már őt is ember számba veszik és mások baján ő is

segíteni képes.

Hirtelen Bóručka lépett be a szobába. Fejét vadonatúj kalap fedi. „A ma-ma megengedte” szölt örömtelen a kis gyermek. „Már adott is 5 kopeket, mint első adományt. Ebben a kendőben pedig tésztat küldött az árváknak.”

A két kisfiu, a mezűzöt jóideig csókolgatva, végre elindult.

— Kihez menjünk először? — kérde Bóručka gyáván.

— Menjünk el a nagymamáékhoz... Nyomban el is szaladtak Bóručka nagyanyjához. Itt azonban a két fiut vendégnek tekintették. Asztalhoz ültették, megkínálták a legfinomabb süteményekkel és szüleik után érdeklődtek. A fiuk oly gyávának érezték magukat, hogy nem voltak képesek jövetelük valódi célját előadni. Így jártak összes rokonaik és barátai házában, hol abban a hiszemben voltak, hogy játszani jöttek. Közben két teljes óra telt el anélkül, hogy egy árva kopeket is gyűjtöttek volna. Végül belátták, hogy a szegyet okvetlen félre kell tenniük, ha valamilyen eredményt

óhajtának elérni. Még abban is meggyeztek, hogy Bóručka a zsebkendőt fogja tartani, Smülke pedig minden egyes házban jövetelük célját fogja előadni.

A két kis gyűjtő most hirtelen nekiiramodott és néhány perc múlva már a gazdag reb Slajme házában termett. Bóručka lehorgasztott fejével az ajtó mögé állott, mialatt szemét szomorúan a kezében levő zsebkendőn legeltette. Smülke meg az asztalnál ülő reb Slajme felé közeledett, de nagy félelmében képtelen volt egy árva hangot is kiejteni.

— Mit akartok, ti haszontalanok! — förmedt rájuk reb Slajme, ki eddig a két fiut a falu legrosszabb gyermekeinek ismerte. Az öreg ingerülten felugrott helyéről és a két kis ártatlan gyűjtőre akarta magát vetni, mialatt szinte magából kikelve kiáltotta:

— Semmirevalók! Megtanítlak én benneteket. Már ti is koldulni jártok?

A két igazságtalanul megsértett fiu, visszafojtott sirással reb Slajme ütlegetései elől az utcára menekült,

A munkácsi főrabbi Budapesten

(G.) A budapesti orth. zsidóságnak illusztris vendége volt szerdán. A munkácsi gaon, *Rabbi Chájim Előzor Spira* (") fővárosunkat utba ejtette. Lovranából érkezett, ahová — mint ezt múlt számunkban megírtuk — két hétre pihenni ment. Purimra igyekezett haza, de itteni hívei és tisztelői kedvéért Budapesten töltötte a szerdai napot. Annál is inkább, mert itt nagy *miczvó* várt rá: alkalma volt egy *berisz*-nél (még hozzá egy igen komplikáltnál) funkcionálni. A főrabbi tudvalevőleg hosszú utakat tesz meg, ha arról van szó, hogy egy fiugermeket Avrohom ósapánk szövetségébe kell bevezetni. Ugy a *szeüdo*-s házban: *Steinmetz* Manó urnál, mint a szállásán, *Issmann* Viktor lakásában állandóan látogatták, holott az orvosok nyugalmat ajánlottak neki, több pesti orvost konzultált is.

Amikor meglátogattuk, tekintettel voltunk minderre s csak tiszteletünket óhajtottuk tenni a gaonnál. Rendkívül sokan voltak nála, de a főrabbi az őt meglátogató *Steif* és *Welcz* rabbikkal való Tóra-beszélgéssel volt elfoglalva. Amikor megpillantott bennünket, rendkívül szívélyesen fogadott. Elragadóan kedves és közvetlen volt, anélkül, hogy a generációkon beleidegződött

méltóságos disztinguáltóságából engedett volna.

Csodálattal vesszük észre, hogy egész jól van informálva a magyar-zsidó sajtóról, tudja, hogy a „Zsidó Ujság”-nak mi a helyzete a magyar orthodox viszonyok között. Szóba hozza a *Zsidó Ujság*-ban megjelent

és az ő szentföldi utjáról közölt cikksorozatot, amelyet *Hermann Ignác* (Vác) irt. Nagyon helyénvalónak és az igazságnak megfelelőnek találja az utleirást — ő ugyanis egész jól ért magyarul.

Amikor megemlítjük előtte lapunknak az ő lovrnai tartózkodásáról szóló közleményét, mosolyogva mondja:

— *A célt, amelyet az orvosok el akartak velem érteni az ott időzéssel, nem értem el. Pihenni küldtek, de látogatóim sokasága mellett pihenésről szó sem lehetett...*

— *Az összes hatóságok módfelett előzékenyek voltak velem szemben. De különösen ki kell emelnem két előkelő fiúmei ur lekötelező sziveségét. Az egyik a csehszlovák konzul, aki mindenben kezemre járt. A másik a fiúmei magyar konzul, aki igazán lebilincselően kedves volt — egy évre állítottott ki nekem vizumot és így — fordult az otteleő két rabbihoz mosolyogva — a konzul akarataiból önök gyakran teljesítetik a vendégszeretet *miczvóját*... Csak áldjon meg az Ur egészséggel...*

A főrabbi a beszélgetés további folyamán elmés Tóramagyarázatokat mondott, de zsidó politikai momentumokat is érintett:

— *Csodálatos*, — mondotta — *hogy a mai nagy góluszt sem használják ki sokan a bűnbánásra.* A talmud elbeszélése szerint három „*bejárata*” van a *gehinom*-nak: a *svatagban*, a *tengerben* és *Jeruzsálemben*. Ezt alkalmazhatjuk a mai viszonyokra.

de a következő percben megújult bátorsággal már a szomszéd házban termett. Itt egy kerek asztal körül jókedvű fiatalberekből álló nagy társaság foglalt helyet.

— Ha-ha-ha! — röhög a társaság szinte kórusban. — Nini, az ujdonsült koldusok... Már ők is pénzt akarnak?...

A kis gyűjtők szégyenükben a föld alá süllyedtek volna. Lesütött szemekkel nyomban sarkon fordultak, kiosontak az utcára és futni kezdtek a vásártér felé. Odaérve észrevették, hogy szemekből akaratlanul nagy könnyecseppek patakzanak. Egy ideig némán maguk elé meredtek, majd letörölték könnyeiket a piros zsebkendővel, gondolván, ha nem is gyűjtöttek, legalább megmutatják, hogy jóakarattal megvult.

— *Látod Smülke* — szölt *Bóručka* — ha most pénzünk volna, vehetnénk amott a cipésznél *Leibinek* egy pár szép cipőt.

— *Kit kerestek gyerekek?* — kérdi *Rivke*, a cipészné.

A két fiu közelebb lépett és elmondta az egész történetet. Mikor

ahhoz ért, hogy reb *Slajme* bántalmazni akarta őket, annak szomszédjánál pedig csúfot üttek belőlük, oly sirásban tört ki, hogy a cipészné szeméből is könnyek peregtek.

— *Tudjátok mit, gyermekeim* — folytatta *Rivke* vigasztaló hangon — *ti most még felkerestek egy-néhány zsidó házat és az ott gyűjtött pénzüért egy pár szép, olcsó cipőt adok nektek az árva részére.*

— *De hát hová menjünk még?* — kérdik szomorúan.

— *Siessetek csak gyorsan, mielőtt beesteledik, az én összes szomszédaimhoz, mert azok bár nem gazdagok, de mind jószívűek.*

A két fiu megfogadta az asszony tanácsát, ellátogatott az általa említett házakba és nem is csatlakoztak. Ahová csak betértek és kérelmüket előadták, elhalmozták őket dicsérő szavakkal és sok-sok pénzzel. Ropant nagy volt meglepetésük, midőn a pénzt megszámlálták. Két óra alatt csaknem három rubelt gyűjtöttek. Most villámgyorsan a cipésznéhez siettek és egy pár szép kétrubeles cipőt vettek.

— *Várjatok csak* — szölt a jószívű *Rivke* és becsomagolt egy papírba néhány darab törtát az árváknak.

*

A nap lealkonyodott. Zsidó házak ablakain keresztül kiszivárog a lámpák és gyertyák vakító fénye. Az asztalok megrakva süteménnyel, gyümölcselel és a legfinomabb borokkal. Egész ki az utcára hallatszanak a gyönyörű purimi melódiák. A konyhákban sürgés-forgás. Az ajtó minden percben nyílik. Rokonok és jóbarátok nagy serege látogat el egymáshoz.

... Egy keskeny sikátor alacsony kis kunyhójában lakik reb *Gedálje*, az öreg vízholdó. Ott is vannak kis gyerekek, kiket nagyapjuk és nagyanyjuk ép úgy szeretnek, akár más házban a szülők gyermekeit... Csak hogy ott ezen este nagy szomorúság uralkodik. Pedig a rendes olajmécesen kívül, ma este két vékony kis gyertya is pislákol... Az asztalon heverő kalácsdarabok, egy drótozott cserépfazékban levő ká-

— *Hol létezik ma nagyobb kietlenség, pusztaság, svatag, mint Szovjetországban?* S mégis látunk ott, a *nagy számu jámbor és szánalomraméltó testvéreink mellett*, megtévelyedett, a kommunizmus atheista karjaiba esett, a zsidóságot és I-tent megtagadó embereket...

— *A tengeren tulra, Amerikába is átespottt már a rossz gazdasági helyzet s ennek dacára mit látunk ott: reform-zsidóságot, mely az évezredek tradíciókat megtagadja...*

— *Jeruzsálemben létező cionista vezető férfiak ecsetelték előttem a nagy nélkülözést, melyet a chaluczok, munkások stb. szenvednek. Én erre azt feleltem, hogy miért nem javulnak meg vallási téren?...*

— *Bevalósultnak látjuk tehát bölcsőink megállapítását, hogy „resóim afillü al piszchaj sel gehinom énom chazrin bitesüvó — a gonoszok még a pokol „ajtájánál”, „bejártánál” sem térnek meg...*

*

Mivel nem akartuk nyilatkozatra bírni aktuális zsidó kérdésekről, épen az egészségi állapotára való tekintettel, elkészöntünk tőle. *Melegen megszoritotta kezünket, megsimogatta gyengéden arcunkat* — ilyen volt az apai simogatás egykor, elmúlt időkben! — s kívánta, hogy bárcsak minden magyar-zsidó támogatóna a vallásos szellemben redigált *Zsidó Ujság*-ot s legalább az orthodoxok szivleljék meg a hasábjain megnyi-

latkozó becsületes vallásos szellemet. *Spira* főrabbi jó színben van s felesége, leánya, titkára, valamint metszője társaságában utazik. Szerda este viszonzotta *Steif* rabbi látogatását, kinél több mint egy órát töltött el *divré tóra*-val, s csütörtök reggel folytatta útját *Munkács* felé.

A Skrek Lipót r. t. új gyártelepének felavatása

Vasárnap délelőtt avatták fel, előkelő közönség jelenlétében a VII. Dob-uca 27. alatt a *Skrek Lipót r. t.* orth. kóser szalámigyár új gyárhelyiségeit. A megjelent előkelőségek élén ott voltak: *Sussmann* Viktor, *Steif* Jonathán, *Welcz* Izráel rabbi urak; óbudai *Freudiger* Ábrahám hitk. elnök; *Schlesinger* József, *Schlesinger* Adolf, *Klein* Márkusz előljárók; óbudai *Freudiger* Fülöp, *Friedmann* Alfréd, *Tauber* Mihály, *Tauber* Simon, *Löffler* Henrik, dr. *Pápai* Márton, *Stern* Herman stb. stb. A cég nagy előzékenységgel kaulozta az előkelő vendégeket a tágas munkatermekben, hűtőházakban, majd a virstli-árúk gyártását mutatták be a gyönyörűen berendezett gyárhelyiségekben. A virstlit a jelenlevők előtt a cég által Budapesten először üzembe helyezett gázfüstlőn készítették, majd az utána rendezett fényes uzsonna keretében felszolgálták. A felszolgált felvágottak fölött a megjelent cca 100 főnyi

közönség a legnagyobb meglepődését fejezte ki. Az uzsonna közben *Sussmann* rabbi keresetlen szavakkal méltatta *Skrek* Lipót gyáros érdemeit, majd *Steif* rabbi mondott nagyhatású beszédet. Különösen kiemelte, hogy a felavatás előtt megtartott tanulással mintegy felszentelték a helyiséget és méltóvá tették arra, hogy abban az egész világ előtt közismert „*Skrekszalám*” készüdjön. Ezután óbudai *Freudiger* Ábrahám szólalt fel és kifejtette, hogy a tehetség és szorgalom mindig elnyeri a jutalmát és hogy az ilyen modern, Európában még nem létező üzemre büszke lehet a hitközség. Különösen kiemelte a gyár építése körül *Burger* Dezső műépítész érdemeit, akinek az összes jelenlevők melegen gratuláltak a sikeresen megtervezett építkezéshez, melyhez nagyban hozzájárult *Balás* Farkas építőmester szakavatott kivitelezése is. Megemlítette még, hogy *Skrek* Gyula, a vállalat ifjabbik főnöke, volt az, aki az építkezést kezdeményezte és az üzemet új alapokra helyezte. Végül *Welcz* rabbi az ég áldását kérte az új üzemre. A *Skrek* Lipót r.-t. tanujelét adta, hogy a higienia s modern berendezés szempontjából hogyan kell egy husüzemnek berendezve lennie, mert az itt látottak minden képzeletet felülmúltak. Mi a magunk részéről ezuton fejezzük ki a gyárizem igazgatóságának jókívánásainkat.

is csoda. Hisz egyetlen reménye eddig a purim volt... A nyár még messze van... Különben nyáron sem oly nagy élvezet hegyes kövek között folyton meztláb járni...

Közben valami nehéz tárgy esett le az asztról, melynek zajára az összes alvók hirtelen fölébredtek és *Leibit* sirni látván, mindannyian szivettépo sirásba fogtak. Az árvák bánatát az a tudat is növelte, hogy ma este a legszegényebb zsidó gyerekek is mulatnak és szebbnél-szebb álarcosokat látnak, amit ők csak hallásból ismernek. Hogy is láthatták volna, amikor azok, nagyapjuk házat mindannyiszor kikerülték; más házba pedig hogyan is merészkedtek volna purim estéjén — meztláb?...

*

És ime! Az ajtó váratlanul kinyílik és *Bóručka* meg *Smülke* örömtől ragyog arca a szobába lépnek. Nyomban az asztrára teszik az új pár cipőt, leöntik egy nagy csomó fényes kopekkel és kibontják a három süteménycsomagot...

Az árvák mindezek láttán villámgyorsan felugranak, könnyező nagy-

apjukhoz szaladnak és szinte magukból kikelve, örömrivalgással kiáltják:

— *Zeidi! Nézd csak, mit kaptunk. Ezt csakugyan nekünk hozták?*

— *Zeidi-lében!* — kiáltja *Leibi* sirva. — *Nézd csak, milyen szép pár cipőt kaptam!*...

Reb *Gedálje* erre hirtelen a kis jötevőkhöz lép, kezüket hálásan megszorítja, de a nagy meghatottságtól egyetlen köszönő szót sem tud kiejteni... Boldog unokáit sorban csokolgatja és vastag könnyecsepeit azok fejére hullatja...

A két kis jötevő meghatottan távozik. *Leibi* a biztonság kedvéért az éjjel cipőjében aludt. Másnap pedig a chéderhez vezető úton egy hét év körüli boldog gyermek volt látható, aki lassan és méltóságteljesen lépkedett. Egész úton le nem vette szeméit gyönyörűen ragyogó cipőiről, melyek bár sokkal nagyobbak voltak lábainál, ő mindazonáltal boldogabbnak érezte magát az egész világnál. Honnan is tudta volna, hogy annak nem így kell lennie? Hisz ez volt első pár cipője...

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Zóchajr (Teczáve), Adar 11.

Gyertyagyújtás (Bpest): 5 óra 10 p.
שבת kimenetele " 6 " 05 "

— Hétfő *Eszter Taanis* —
Kedd *Purim*; szerda *Susan-Purim*.

Sábosz Póró (Ki-szisszó), Adar 18
Gyertyagyújtás 5:20; שבת kim. 6:15
יום וזמן כריאת שבע: 8.10

Összes előfizetőknek és barátainknak vig purimot מורים שומח ומרים תורמים
היווננו. ZSIDÓ UJSÁG

szerk. és kiadóhivatala.

— Lapunk legközelebbi száma מ"א március 13-án jelenik meg.

— A BPESTI ORTH. CHEVRA KADISA Adar 7-én tartotta meg rendes évi közgyűlését, dr. Friedmann Izidor elnöklétével. Beszámolt a chevra ezévi szeretetmunkájáról, a Városmajor-kórház szomszédságában emelt aggokházáról, jótékonyági akciokról stb. Majd megilletődött hangon elparentálta a tavaly óta elhunyt tagokat, kik áldozatkészségük és vallásosságuk által mintaképiül szolgálhattak. Dr. Abrahamsohn főtitkár ismertette a zárszámadást, melyet a közgyűlés tudomásul vett. Este nagyszabású chevra-szüdo volt, a rombach-utcai Stern-vendéglő kitűnő rendezésével.

— ÓBUDAI FREUDIGER LIPÓT ÜDVÖZLÉSE. A budapesti orth. hitközség elöljárósága meleg átiratban üdvözölte óbudai Freudiger Lipót gyárost abból az alkalomból, hogy kormányfőtanácsosi méltósággal lett kitiintetve. A kitiintetett tudvalevőleg tisztelbéli elnöke a budapesti orthodox hitközségnek és elnöke a Bíró Dániel orthodox kórház vezetőségének s több jótékonyági akciót élén áll. Az új kormányfőtanácsost a társadalom minden rétegéből melegen üdvözölték.

— ELHUNYT AZ EGRI REBBE-CEN ה"ע. Az egri gaon, Rabbi Simaj Szajfer ר"ן hűséges és jámborlelkű hitvese, a néhai bécsi gaon, Reb Zalmen Spitzer z. c. l. leánya hosszas betegség után elhunyt. Az őszanyák erényeivel volt felékesítve, arcán az i-teni fenség ragyogott, de ő azt végtelen szerénységében nem vette észre. Két családja volt. A szegények és a szerencsétlenek képezték az egyik családját, kiken mindig igyekezett segíteni, de amellett méltó utódokat nevelt, a világhírű Chaszam és Keszáv Szajfernek, valamint reb Zalmen Spitzernek. Temetése vasárnap délután óriási részvét mellett ment végbe. A szüntelenül szakadó eső ellenére is percről percre nőtt a tömeg. Megrázó volt a 80 éves agg főrabbi búcsúja hűséges hitvesétől a gyászháznál. Majd a templomudvarba vitték, ahol fia: reb Majse, az egri dájon és reb Anróhom, a görzi főrabbi, továbbá legidősebb veje Deutsch főrabbi (Szabadka) zokogástól elfojtott hangon búcsuztatták. — תנ"ך H. L.

— „Majse Chajet der Gemeinderat“ a címe a Tiferesz Bachurim purimspieljének. A ragyogó kísértő számokan agyonkacaghatja magát. Részletes műsor a helyszínen.

— A VÁCI ORTH. CHEVRA KADISA Adar 7-én tartotta évi közgyűlését, melyet a megdicsőült nagy gaon, R. Jesájó z. c. l. emlékének szentelt. Hirschfeld Adolf chevra-elnök kegyeletes megemlékezését Schächter Mózes főkántor megható két mólé rachamim imája követte. A chevra egyhangú határozata értelmében a megdicsőült czaddik sirja fölé ajhelt emelnek és Ijar 10-én (a peszách utáni első séni-bójtön) adják át rendeltetésének; sirköavatással kapcsolatosan. Silberstein Dávid főrabbi kétórás heszped keretében ecsetelte nagynevű atyja és mestere erényeit, melyet (a többi elhunyt rabbik megemlékezésével) zokogva hallgatott meg az ájtatos gyülekezet. — A megejtett chevra-választás eredménye: Hirschfeld Adolf elnök, Ungár Jónás, Abelesz Sándor, Löwinger Áron ülnökök.

— DÖNTÉS EGY HITKÖZSÉGI VISZÁLYBAN. — Szepesváraljai (Kirchdrauf) tudósítónk jelenti: Hitközségünkben, amely R. Leml Spitzer főrabbi és Eichner Sámuel elnök vezetése mellett mindig a béke áldását élvezte, egy idő óta pártoskodás dult. Az ellenzék szefárd lobogó alatt a hitközség kettészakítására törekedett. Az áldatlan viszály, amelynek több szomorú epizódja van, most remélhetőleg nyugvópont-ra jutott. Mult héten ugyanis vallási választott bíróság ült össze az ügyben, Braun berzevicei főrabbi elnöke alatt. A bíróság tagjai voltak: Katz főrabbi (Raslavitz), Reiner Sámuel (Eperjes) a hitközség részéről; az ellenzék képviselőiben pedig Amsel Jiczchok főrabbi (Zloczow), Klein S. (Kassa). Hosszas tárgyalás után a bíróság úgy döntött, hogy a csoportnak joga van saboszkor és jajtajokor külön imahelyiségben szefárd minhog szerint imádkozni.

שטרענג ארטה כשר של פסח

למהדרין מן המהדרין

P 2.— מאקאי-הקריאליאער אויסברוך

P 1.— שטארקוויטער סאמארדנער

la Kleinsten Sendung 5 liter. Flaschenkörbe werden separat aufgerechnet. Bei grösserer Abnahme bitte Offert zu verlangen.

WALD IZRAËL

Tokaj-hegyaljai bortermelő
SÁTORALJAUJHELY

— JAHREIT. Március 7-én (Sábosz parsez Póró) lesz néhai Steiner Ábrahám, a megboldogult bodrogkereszturi (Reb Avrumele) rebbe halálának évfordulója; mely alkalommal a megdicsőült számos hívei szoktak elzarándokolni sirjához, hogy hálájukat leróják emléke iránt.

— JUBILÁLÓ HITOKTATÓ. Mádón nagy szeretettel ünnepelték 80. születésnapja alkalmából Klein József tanítót, aki több, mint 50 éven át odaadással működik mint hitoktató és melamed. Az ünnepség jelentőségét Winkler Lipót főrabbi ecsetelte felszólalásában. Utána Deutsch Jenő, az épen ott időző abaujszántói főrabbi köszöntötte a jubilánst. Beszért még Ehrenfeld Henrik mádi rabbi. Tanítványainak háláját Teitelbaum Miksa, Wichter Hugó bank-cégvezető és Moskovits Márton rabbi-jelölt tolmácsolták. A jubilánstak szép ajándékot nyújtottak át. Az ünnepséget Neumann Miklós és neje rendezték.

„... Vajkchü élecho semen zájisz zoch...“

— A közös Tóranulás érdekében —

Budapest, Adar 7.

A Zsidó Ujság mult számában igen tanulságos cikk jelent meg a budapesti orthodox Sasz-Chevra működéséről. A Tóra-tanulás azonban olyan dolog, amelynél a maximum is csak minimum. Nem csak azt kell nézni, hogy sokan járnak siürokra, hanem azt is, hogy — sokan nem járnak. Nagyön helyes volt tehát a Saszchevra választmányi ülésén egy lekes tag e témát érintő felszólalása s reméljük, hogy áldásos munkát fog kifejteni a Saszchevra által elhatározott propagandabizottság, amelynek célja elérni azt: ne legyen Budapesten egy jesivát járt ember sem, aki nem vesz állandó részt egy siürben.

Dolgoznunk kell tehát a szent célért. De melyek azok a szempontok, amelyeket ennél a szentcélú propagandánál ki kell domborítani?

Nézetem szerint hangoztatni kell nagy mesterünk, Majse Rabbenü szavait: „Mi la-Hasém éláj — aki az Örökkévaló híve, jőjjön hozzám“. Mert attól függ az elhatározás, hogy testvéreink hová mennek szabad óráikban: léha mulatózásokra, üres szórakozások után? avagy Saszchevra siürjeire járnak, az élet örök értékeinek felismerésére? — Attól függ, vajjon „la-Hasém“ az Örökkévaló-e gondolatuk és öfelé van irányítva akaratauk és az élet megszentetésére irányuló törekvésük. Aki vallja, hogy „Majse igaz és Tórája igaz“, az sietni fog oda, ahol a Tórákat adják elő, mert ezzel tesz tanúságot életfelfogásáról és hithűségéről.

Nem szabad mellőzni egy másik szempontot: „az igazi testvériesség érzésének megerősítését.“ Az együttes Tóra-tanulás az összetartás, a béke, egymásiránti rokonszenv növelését jelenti. Csak így tudjuk megvalósítani zoltárkirályunk szavait: „Má tajp umá noim... — milyen jó és milyen kedves, ha testvérek együtt vannak.“ És csak így teszünk tanúságot arról, hogy I-ten gyermekeinek tekintjük magunkat mindannyian. A baráti összetartás, a

*) Evvel kapcsolatban megemlítjük, hogy szobanforgó cikknek a fiatalabb bené tajró siürjéről szóló utolsó mondata hiányosan volt szedve. Helyesen így szól: „Utóbbi siür kezdeményezői dr. Deutsch Adolf, Kahan-Frankl Samu és Roth Henrik urak voltak.“ Szerk.

„dibük chavérim“ a Misna szerint az együttes tanulás kísérő mozanata. És jól tudjuk, hogy szeretetre, összetartásra a mai néhez és válságos időben még hatványozottabb mértékben van szükségünk, mint máskor. Ez az egybeforradás csak a közös Tóranulás jegyében válhatik valósággá. Példát erre akármelyik jesiva nyújt; a növendékek különböző vidékéről sereglenek össze, sokszor különbözőnek vallási irányulatokban, de a közös Tóranulás egybeolvasztja őket.

Hivatkozhatunk propagandánál arra, hogy a Tóra „az életnek a Tórája“, (tajrász chájim) azaz megtanít bennünket arra, hogy a mai nehéz viszonyok mellett megerősödjünk a lét-küzdelemre, a tanulásból meríthetünk erőt az ellentállásra, ez edzi lelkünket, formálja jellemünket, felvértez bennünket szilárdsággal, hogy az élet viharaiiban megállhassuk helyiünket. De a Tóra „az élet fája“ (écz chájim) is. Amit a fánál tapasztalunk, alkalmazható reá is. A fának szüksége van harmatra, napsugárra, állandó ápolásra, mélyre ereszkedő gyökerekre, a Tóra fája is csak úgy szökken gyümölcsstermő sudárba, ha a közös tanulásból fakadó összetartás harmata éri, a szeretetnek napsugara érleli, ha ez a közös tanulás állandó és rendszeres és mint lelki szükséglet mélyen belegyökeredzik létünkbe.

Vonatkoztassuk a mai szidra szavait a mi munkánkra is: „Vezető tezcave... — parancsold meg Izráel fiainak, hogy (vajkchü élecho) hozzanak neked tiszta olajat a világításra.“ A Tóra világosságát tápláljuk a mi törekvésünk és tanulásunk olajával és ne feledd el, testvérem, hogy „élecho“ „hozzád“, „neked“, azaz a te üdvösségedre, örök életedre szolgál a szent mécses tápláló olaj...
Schönberger Fülöp
a propagandabizottság tagja.

Elsőrangú minőségű, fajtiszta, saját telepemen termelt כשר של פסח boraimat ajánlom. Bármily minőséget szállítok.

Fehértői szállógazdaság

STROH VILMOS, Jánoshalma
(azelőtt Halas)

Sirkövek Adler J. sirköraktárában
Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

— A „JUDITH“ LEANYEGYESÜLET febr. 24-iki műsorán Bagosi S. Sári szerepelt novelláival és verseivel. A fiatal költőnő első pesti bemutatkozása megérdemelt siker jegyében folyt le. A nagyszámú megjelent tagok és vendégek lelkes tapsokkal üdvözölték a szerzőt, kinek verseskötetete csak nemrég jelent meg. A legközelebbi előadás, purim miatt, március 10-én lesz, amikor Schnürmacher Lucy kisasszony fog felolvasást tartani. (Helyiség: Kertész-u. 35.)

— A S. A. UJHELYI SZEFA RD HITKÖZSÉG nemrég választotta meg 18 tagú képviselőtestületét, melyről két hét előtt beszámoltunk. A sorsolás alá került 18-ik tagsági helyet Lefkovits Ábrahám nyerte el. E héten választották a képviselőtestület kebeléből az előjáróságot: Rubin Márton elnök, Grossmann Mór pénztárnok, Fendrich Simon és Friedmann Ferenc gondnokok, Teitelbaum Márton ellenőr.

— Hétfőn és kedden este fél 9-kor kezdődik a Tiferesz Bachurim purimspielje VI., Paulay Ede ucca 11. sz. alatt (voit „Tifén Emesz“ helyiség). Jegy a helyszínen még kapható, korlátolt számban; 1, 1.50, 2 és 3 P. árákon. Jőjjön el, igazi szimchas purimja lesz!

— A BERETTYÓUFALUI JESIVA Gitin befejezése alkalmából kitünően sikerült szijüm-ünnepélyt rendezett, melyen számos hitközségi tag is résztvett. Blum Benczion főrabbi tartotta a hadront és utána hatalmas beszédben köszönetet mondott a hitközségi tagoknak a jesivának adott támogatásért. Utána Hoffmann Márton rabbi és Fränkel Dávid jesiva-előadó beszéltek hatásosan. Blum Sámuel szerült charifüsze után Grünwald Ignác a hitk. elnök megbízásából és a hitközség nevében, további áldozatkész támogatásról biztosította a főrabbit nemcsak munkájában. Kepes Jakab szines szavakkal méltatta a tudás nagy hatalmát. Krausz A. kacagató strófái vidámmá tették az ünnepélyt, melynek rendezése Blum Sámuel, Stark Mór, Reich Sándor és Berkovits A. érdeme.

— A TULAJDONOS JELENTKEZZÉK! (Levél) Néhány héttel ezelőtt vásároltam egy pár tefilint, melyet az eladó Egerben talált. Tulajdonosa adja meg az ismertető jeleket. Lachmanovics Zoltán, Tardona, u. p. Dédes (Borsód-m.).

— A NYIREGYHÁZI ORTH. CHEVRA KADISA Adar 7-én tartotta meg első évi rendes közgyűlését, Heller Mór elnöke alatt. Wiedler Sulem rabbi szokásos drósója után Heller chevra-elnök beszámolóját tartotta, amelyhez Németi Sándor hitközségi elnök szolt hozzá. Beszéde folyamán a közös chevratól való elválást indokolta és rámutatott a külön orth. chevra fontosságára. Este chevra-szeüido volt.

— RABBIVÁLASZTÁS BELÉNYESBEN. A belényesi orth. hitközség Fischer Mózes szepesófaluai főrabbit egyhangulag főrabbijává választotta. Az új főrabbi a megdicsőült eperjesi — régebben belényesi — főpap méltó fia.

— PURIMBARCHESZ SZEGÉNYEK RÉSZÉRE. Blechner Jenő ur rendelkezésünkre bocsátott barchesz-utalványokat, melyek az Engländer sütődébe szólnak. Az utalványokat hétfőn délelőtt osztjuk ki.

— A MISKOLCI SZEFARD JESIVA Chülín-re fényes szijum-ünnepélyt rendezett. Gottlieb Jakob főrabbi talmudi és homiletikai fejtegetései után fia, Gottlieb Juda rabbi, a jesiva kedvelt előadója beszélt. Reich Bernát és Gottlieb Béla hadron aloch-jai után Stern Salamon és Deutsch Lipót charifüszdrósót, majd Lichtmann Izsák, Birnbaum Sándor és Jakobovits Mór ma-

gidüsztt mondott. Moskovits Ernő, Birnbaum Izsó és Klein Mihály előadásával véget ért az igazi zsidó bensőséggel megtartott szijum.

— HALÁLESETEK. Dunaszerdahelyről jelentik nekünk: Nagy vesztesége van hitközségünknek, 85 éves korában elhunyt R. Azarjő Tauber, aki R. Jehüdo Aszód z. c. l. tanítványa volt. Tóratudás; a chaszidüszig és perisüszig menő vallásosság tekintetében példaképen állott a hitközségben. Háza éjjel-nappal nyitva állt a szegények részére. Temetésén Tauber M. (Boldogasszony), 3 talmudtudós fia, Wessely pozsonyi, Katz dunaszerdahelyi rabbiok mondtak felette mélyérzésű heszpedokat.

— Belényesből jelentik: Hitközségünk évtizedeken át volt elnöke, Stern Mór elhunyt.

Pürimra és peszáchra
a gyöngyösi orth. főrabbi úr hechsereivel 50 literfőli feljebb szállítók

Kitünő fajborokat

Visontai édeses rizling 50 fill.
Visontai édes furmint 80 „
Visontai édes csemegebor 120 „
Bérmontve, kölcshordókban utánvéttel

Steiner Emil bortermelő Gyöngyös.
Budapestben a borokat bérmontve házhoz szállítom.

שׁים ווירלנער בעד 17 פעננא!

Megnyitja a zsidó hitközség a zsidó hitközség... (text continues with details of the lottery and prizes)

17.—	P.	17	כינים, כך אחת לחודש
10.—	"	16	" " " "
17.—	"	5	" " " "
13.—	"	4	" " " "
10.—	"	10	" " " "
8.—	"	6	" " " "
6.—	"	6	" " " "
5.50	"	6	" " " "
6.50	"	5	" " " "
6.50	"	10	" " " "
6.—	"	5	" " " "
20.—	"	7	" " " "
17.—	"	5	" " " "
17.—	"	3	" " " "
21.—	"	3	" " " "
6.—	"	5	" " " "
6.—	"	5	" " " "
12.—	"	3	" " " "

הוצ' מהספרים הנ"ל יוכלו להשיג אצלי כל מיני ספרים מליתום ועשרות תפילין ומזוזות וכל הדין למסחר זה במחירים נמוכים רשימה נשלח הנם לכל דורש.

בית מסחר ספרים של ישראל זשופניק קאשיצע סלאבאקייא
Zsupnik Izrdel könyvkereskedése, Kosice (Kassa), Harang-u. 2.

MEGJELENT
Steif rabbi legujabb könyve:
מצוות השם
a Tóra parancsolataira. Két részből áll. Az első (emüno) fejtegeti a Rambam 13 hitcikkelyét összes elágazásaival. A második rész a felebarátok egymás közötti kötelességeivel foglalkozik; a talmudból folyó zsidó erkölestan enciklopédiája. Beszerezhető a szerzőnél:
STEIF JONATHAN rabbi,
BUDAPEST, VII., DOHÁNY-U. 28.
Ára P 3.50; kötve 4.—, portó 50 fill.

— MULTHEI REJTVÉNYUNK MEGFEJTÉSE: Hómon sorsolásának javunkra fordulásából מורים lett. [A szó kezdődik ב (pe, azaz száz) betűvel, a háttér ם' (tenger), a ך (rés — szegénység) négyszer annyi számértékben, mint az utolsó 2 betű.]

Megfejtették: ifj. Blau Lipót (Budapest), Bodanszky Ernő és Adél (Pápa), Klein Emánuel, Németi László (Nyiregyháza), Grosz Nándor (Buda), Láng Ignác és Dániel Lipót (Tamási), Reich Béla és Guttman Herman (Nyirbátor), Schück Jenő (Nemesszalók), Ovits Ibolya (P.-ladány), EhrenfeldDezső és Feitel (Miskolc), Berkovis Majse és Sáje (Balkány), Steiner Fülöp és Andor (Paks), Donáth Salamon, Hirschfeld Lajos (Vác), Goitein Gerson, Friedmann Miksa és Jolán, Kritzer Vilmos és Dávid (Högyész), Grosz Czódek és Chájim (Magyaregregy), Rosenberg Jozsef és Chezkel (Hadház), Roth Emánuel (Nagyléta), Klein Ilonka és Winkler Dezső (Alsózsolca), Jungreis Amrom (Gyöngyös), Frankfurter Izidor (Szeged), Czeizler Margit és Schlesinger Ilona (Alsóábrány), Neustadt Flóra és Ella (Szombathely), Galandauer Jenő, Edit, Erzi (Soltvadkert), Hoffmann Alesi és Bodanszky Sándor (Pápa), Guttman Jenő (Polgár), Ungár Mór (Ónod), Klein Herman (Tiszacsege), Ehrmann Miksa (Galánta), Gross Károly (Kabold), Blau Sárika és Sájele (Fehérgyarmat), Dick Zsigmond (Boldogkőváralja), Stern testvérek (Nagyrabé), Mayer Imre és Ottó (Komárno), Weinberger Blanka és Hedvig, Gyémánt Alfréd, Szofler Helén és Mancsi (D. Streda), Friedmann Jenő (Rice), Fuchs Sali (Biharkeresztes), Groszberg Ervin (Budapest).

— RABBIVÁLASZTÁS SZENICÉN. A szenicei orthodox hitközség megválasztotta Weisz Sándor rétei rabbit főrabbijává. Az eredményt a városban időző főrabbi nagy lelkesedéssel közölték.

Rejtvény
Beküldték Reich Béla és Guttmann Herman (Nyirbátor).
ראשית ראשית אדר תכלית קץ כל בשר אם תכיר כי דבר סתר תמצא מהרה את המרר
Kezdetem Adar kezdete végcélom minden halandó vége. Titkomat ha megismerted, a megfejtést meglelted.

ארטה-כשר של פסח
vizonteladók részére a budapesti aut. orth. rabbiság felügyelete alatt készült: Szilva párolt boszniai, 90-es, 25 kgr- és 12 1/2 kgr-os ládáikban.
Burgonyaliszt, la gyártmány.
Ecetsav, la mindenféle csomagolásban.
Boon's Cacao és az összes létező orth. husvét fűszerárut a legolcsóbb és országon elismert legmegbízhatóbb.
אפילו למהדרין מן המהדרין
Amszel Simon, Budapesti
Dob-u. 31. — Telefon: J. 356-02.

Családi hírek
Weisz Jolán, Mezőkaszony, Hirsch Kálmán Debrecen, jegyesek. (Mindenkülön értesítés helyett.)
Fülöp Ignác gyürei földbirtokos leányát, Kornélkát, eljegyezte Rosinger Miklós nyersbörkereskedő, Nagyálló.
Guttman Rózsika Nagyálló, Feldmann Simon Ujfehértó, jegyesek.
Rosenfeld Sarolta Debrecen, Reinitz Kálmán Budapest, jegyesek.

Fényes keretek között tartotta febr. hó 22-én esküvőjét dr. Dach Géza budapesti ügyvéd, dr. Dach Sándor, az ismert budapesti kórházi főorvos fia, Frankl Mully kisasszonnyal, Frankl Márkus gyáros leányával. A zsúfolásig megtelt orthodox templomban megtartott esküvőn — melynek szertartását Schreiber Akiba főrabbi végezte — Pozsony zinc-java vett részt. A nagy lakodalmas ünnepség a Carlton-szálló termeiben folytatódott, ahol számos mélyenszántó felköszöntő hangzott el a megjelent notabilitások ajkáról.

Goitein J. főrabbi leánya Sarolta, Högyész, Gestetner Antal Győr, febr. hó 18-án Högyészen házasságot kötöttek. A lakodalom fényes keretek között folyt le; a gratulációk özönéből Lichtenstein Alfréd herceg és gróf Apponyi Károly üdvözlése emelendők ki.

Nyilttér*)
Hitközségünk üresedésben volt rabbiszékének חוקה-ügyére vonatkozólag Grünfeld Márton köv. írásbeli nyilatkozatát tesszük közzé:
אי דריה אייה, תריצ, פה סעמיהאלי אה הקהל דפה יקבלו אה גוסי מויה שלמה אלעזר ניי לדומיצ פה ויתנו לו סך 20 פעננא נכסף שבוע אוי הרשות בידם לקבל עליהם אחיב ראביד בתנאי שמקודם שיבא הנח ישלם לי סך אלמים פעננא סך חוקה אמנם אחר קבלת גוסי ניי אם אחיב יקבלו עליהם ראביד והראביד לא ירצה לבוא הנח מחמת כי כבר יש פה דומיצ אוי הרשות ביד הקהל לבטל את בחירת גוסי ניי ואז הדבר הוא כמו שהוא עתה, דהיינו שמחויבים לעמוד עמי לדית טרם שיקבלו עליהם רב אחר. נמצא שבחירת גוסי ניי הוא תלוי ועומדת עד או שיאמרו שאיץ להם רב או עד שיבחרו ושיבא הנח, ובכיו אני עומד בדברי עד ירה ימים מהיום דהיינו שמום דלמעלה עד ירה ימים מחויבים לבחור אותו לדומיצ, אולם אם בומן הניל לא יבחרו אותו או כל הניל בטל ומבוטל ואין בו ממש מרדכי גרינפעלד.
יום א' בהר בחקתי תריצ
אני החי'מ הנני ארחיב הומן שכתבתי למעלה עוד על ירה ימים דהיינו עד ריה המו תריצ בתנאי שלא אני נום לא הקהל יעשו בתוך הומן הזה שום דבר בהרנבת לקרוי איש זר מרדכי גרינפעלד
יום ג' קרה תריצ
אני החי'מ ארחיב הומן אשר נתתי ביום א' בהר בחקתי להאקרו'ם דפה ונתתי שמה זמן עד ריה המו, עתה הנני ארחיב הומן עד סוף שנת תריצ דהיינו עד כיש אלול שנה זו.
מרדכי גרינפעלד
E nyilatkozatok alapján 1930. év augusztus 31-ére közgyűlést hívtunk egybe, amelyen R. Slojme Eliezer urat nagy szavazattöbbséggel dajonán választottuk. A kisebbségben levő párt azonban megtámadta a választást; ugyszintén Grünfeld Márton — aki még külön dróseban is kijelentette, hogy sógorának dajonán való választása esetén a chazóke-ügyet elintéztetnek tekintti — a kötött egyezményt minden ok nélkül felakarta bontani s megfellebbezte a *) E rovatban közöltékért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

választást a Központi Irodához. F. évi január 7-én a Központi Irodától leiratot kaptunk, amely a beadott fellebbezést teljes egészében elutasította s a főrabbi-választást engedélyezte. Utóbbi m. hó 8-án meg is tartottuk, amint arról a Zsidó Ujság 2 hét előtt beszámolt.

A büdszentmihályi orth. izr. hitközség előjárósága nevében:
Braun Márton helyettes elnök.

ארטה-כשר של פסח
vegy-tiszta ecetsav
a budapesti orth. rabbinátus hechsereivel.
Egyedüli gyártója:
„ACETIC“ Vegyi Művek R.-T.
Budapest, V., Árpád-utca 7.
Kapható 25 és 50 kgr-os ballonokban, valamint 1 kgr-os palackokban. Minden kgr 80%-os ecetsav, izlés szerint vízzel felhígítva, 20-25 liter kellemes vegytiszta étel-ecetet ad. Ajánlatunk bekérésénél a megrendelendő mennyiség és kívánt csomagolás előre közlendő.

Szerkesztői üzenetek
RABAHIDVÉG: Vidékieknek nem érdemes vele foglalkozni. — E. S., SZHELY: Nem tudjuk. — BALKÁNY: Használják, de nem kifogástalan, rituális szempontból. Amint értesülinnk, nemsokára fognak Kalodont hechserral előállítani. — GROSZ L., ORADEA: Tessék jelen számunk hirdetéseit figyelemmel kíséreni. — TALMUDISTA: Galanta, Nagyszombat, Pozsony. — „FILOZÓFUS“: Előbbi üzenet szól önnek is. — GALANTA: Nem megfelelő. — KISLÉTA: Forduljon Schlesinger könyvkereskedőhöz, Király-u. 1. — TÖBBEKNEK: Közleményeik helyszüke miatt a jövő számban!

שׁל פסח -cukor
A SELYPI CUKORGYÁR R. T. SELYP,
ezidén is gyárt
peszáchi cukrot
a magyarországi Autonom Orthodox Izraelita Központi Iroda főfelügyelete mellett.
A peszáchi cukor eladási és szállítási feltételeiről felvilágosítást ad a fentnevezett gyár
központi Irodája!
Budapest, V. kerület, Zrinyi-utca 14. szám.

Orsz. Tomché Jesi-vósz Egyesület Győr

Postacsek-k számla száma 40.530.

Lakodalmi gyűjtés: Bender rabbi Zalalövő Fürst-Weltlinger esküvőn 6, Ilyovics Sára Berettyóújfalui gyűjtése a Baumgarten-Salamon esküvőn 4.40, Wolf M. Felsőreg által Adorján Á. leánya esküvőjén 3, Gottesmann Rózi és Herskovics Irén Nagyléta gyűjtése Ungár-Weinstock esküvőn Hajduböszörményben 8.40, Fried főrabbi Balmazújváros gyűjtése Steinberger-Grosz lakodalmán 2, Löwy Jakab Aszód, leánya lakodalmán 23.

Briszmitó gyűjtés: Dr. Ellenbogen főrabbi Sümeg által Würzburg Sándornál 100, Steiner Salamon Gyömöre gyűjtése Schwarcz Alajosnál Székesfehérvárott 28.60, Ripp József Székesfehérvár gyűjtése 24.80 (Hozzájárultak Heinrich főrabbi és fiai 10, Kálmán S., Bernstein S., Dr. Heilmann, Ripp J. 2—2, Weisz Manó, Schmidék Gyula, Kovács B., Stern 1—1, Sugár 0.50, Hersch L. 0.30.).

Hósanó Rabbó esti gyűjtés: Dombóvári Izs. Hitk. 8.

Jahrzeit alkalmából: Grüssner M. S. örökösei Gyöngyös 5, Feuerstein Lajosné Abaujszántó 4, Steiner Salamon Gyömöre, Misnajos tanulatásért 35, Deutsch Ernő Moson 5.

Különböző adományok: Szolnoki Chevra Kadisa 50, Heinrich főrabbi Székesfehérvár ált. 19, Mauthner Henrik Bpest 100, Roth Fülöp Pápa 10, Debreceni Chevra Kadisa 120, Guttmann J. Onga által 15, Goldstein G. és Á. Patak 10, Friedmann M. Farád 5, Csongrádi hitk. és Chevra Kadisa 10, özv. Héberné Kecskemét 10, Katzburg főrabbi Ózd által Klein S. Bolyok 14, Neumann S. Szentsimon 4, Weinberger E. S. A.

Katzburg Salamon

könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállalja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

מקבל להדפיס ספרים ביומי ובמחיר נמוך

Ujhely 4.50, Weisz Gy. Komádi 5, Deutsch D. Nagybörzsöny 4, Braun Lajos Disznósd 10, Kunmadarasi hitk. 50, Budapest: özv. Ernst Lajosné 20, Mezőtúri Chevra Kadisa 12, Ulmer V. Pétervására, felgyógyulása alkalmából 5, Singer M. Tab 5.50, Alsóábrány: Czeisler I. 5, Schlesinger H. 0.50, Singer I. Keszthely 5, Singer E. Diszel által 12, (Hozzájárultak: özv. Singer Zsigmondné 10, Sziklay B. 2.), Pécsi Hitközség 20, Rosenbaum F. Mándok 5.

Táviratmegőltások: Ungár Ujpest, esküvőnél 34.20, Fettmann A. Biharnagybajom lakodalmán 15.10, Löwin Samu Rajka, leánya esküv. 37.76, Fleischmann Csorna-Schiff Pozsony esküvőn 34, Weiser Géza és Weisz Ilonka Budapest esküvőjén 124.60, Löwy Jakab Aszód leánya lakodalmán 39.80, László Antal Aszód, esküvőn 17.50, Krausz Lébenysztmiklós-Schwarcz Rajka lakodalmánál 17.12, Breuer János háza esküvőjén 13.70, Goldschmied Garta esküvőnél 12, Rebenwurz Bpest esküvőn 10.70, Tapper Ujpest lakodalmánál 11.70, Birnbaum Putnok esküvőnél 8.66, Goldmann Bodrogkeresztúr esküvőn 8.74, Dancziger J. Nyirbogát esküvőjén 6.80, Grünwald Jenő Győr esküvőjén 38, Dr. Fisch Dezső Kunszentmárton esküvőjén 20.

Ruhaadományok: Budapest: Neumann Fülöp, Drechsler Jakab, Heinrich Ármin (főrabbi Székesfehérvár gyűjtése, (hozzájárultak: Schwarcz M., Weiszné Müller Fr., Krausz A.

Fiai, Vermes Fr., Sági Gy., Fried G., Kohn J., Deutsch Zsigmondné, Korai Artúrné, Friedmann.), Rosner Gusztávné Vámosmikola, Kanitz N. Madaras, Hitközség-Kömörő, Krausz Dávid Tab, Bing S. és fiai Barcs, Singer Miksa Hévízszentandrás, Schwarcz Mórné Kiskőrös, Kohn Bernát Moson, özv. Klein Ignácné Mezőberény, Schwarcz Miksáné és Weisz Gyuláné Nagytétény, Farkas Józsefné Zsáka, Breuer Ignác Eger, özv. Schreiber Salomonné Kiskőrös, Groszmann József Vámosmikola, Lichtenstadter Mór Hegyfalva, Tabi Hitk. Krausz Dávid elnök és Galarauer Manó által, (Hozzájárultak: Kreismann J., Kürschner M., Bloch A., Klein J., Sugárné, Landau, Krausz D., Klein M., Pollák A., Breuer B. főrabbi, Kuttner M., Friedmann J., Singer M., Grósz G., Klein M., Bánóczy Bachrach Gy., Weisz F., Rónáné, Kovács M., Goldberger, Rónai A., Singer S., dr. Szűcs, Kallós M., Weisz J., Deutsch E., Schlesinger J., Herczog S., özv. Herczogné, Herczog I., Rosenberg P., Fingerhut, özv. Krauszné, Rosenberg R., Blau M.), Ehrenfeld József, a karczagi chevra kadisa elnöke által (Hozzájárultak: Zucker I., Berger A., Berger I., Sebestyén M., Löwingerné, Adler Jakabné, dr. Pásztor G., Stern L. gyógyszerész, Stern E., dr. Róth D., Klein J. gépész, Miselbach Gy., Miselbach F., dr. Fülöp D., Halász I. mérnök, Stern L. gazdálkodó, Kelemen S., Ehrenfeld J., Herskovics S.).

Paróka

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakítások
Olcsó árak

Altschüler
Bp. VII., Csányi ucca 12.

(Király ucca sarok.)

Telefon: József 310-79.

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz, teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon: József 423-65.

Felhívás! Értesitem igen t. vevőimet, hogy keksz-gyártmányaimat minden fogyasztó részére hozzáférhetővé teyem és hogy a közönség **kizárólag orthodox felügyelet alatt álló** kekszet vásárolhasson, áraimat leszállítottam:

5 kgr. rendelésnél postán utánvétellel kilója P 1.10

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt —

A bazini autodafé

5. Történeti elbeszélés a XVI. századból.

Irta: Stadler Károly

Peszách kimenetelének éjjelén egy teljesen beburkolt nő alak siet végig a városka utcáin. A teljhatalmu örgróf rezidenciája, a prépostság felé tart, mely éjnek idején természetesen zárva volt. Erős kopogására ajtót nyitnak s az öreg kapus, lámpással a kezében, nyugtalanul kérdi a jövevényt: miért zavarja a házbeliék nyugalmát?

— Kedves öregem — kérlelte az egész lényében remegő nő — bocsáss be, a főtisztelendő urral kell beszélnem...

— Majd holnap! Most menj haza aludni s holnap gyere el...

— Jaj, bocsáss be, öregem, könyörülj meg egy szerencsétlen leányon, halaszthatatlanul sürgős ügyben kell az örgróffal tárgyalnom... — Beszéd közben a leány egy ezüst tallért nyomott a kapus markába.

— Az örgróf urnál most nem jelenthetlek be, de a tisztelendő káplán urhoz rögtön bevezetlek — hangzott a most már barátságosabb válasz.

A kapus felkeltette a káplánt, aki a rejtélyes éjjeli látogatót maga elé bocsátotta.

— *Tisztelendő Uram!* — kezdé a nekibátorodott leány — *kérem, kegyeskedjék kieszközölni, hogy atyám, rokonaim, valamint a többi, dél óta börtönben koplaló, szinglődő ártatlan zsidók szabadon bocsáttassanak!*

— Leányom, nagyon sajnálom, de kérésedet most nem teljesíthetem. A prépost ur, az örgróf, alszik s nekem nincs hatalmam ez ügyben intézkedni.

— Az égre kérem: segítsen! Ők ártatlanok... bocsássák ki még az éjjel... — válaszolt a leány izgatottan; majd kimerülten lerogyott egy székre.

A fiatal káplán mély megilletődéssel nézte a leány vergődését,

de egyre hangoztatta, hogy éjnek idején nem jelentheti be a prépostnak.

— Jelentsen be kérem — könyörgött újból a sápadt nő. Adja a főtisztelendő ur tudtára, hogy emberbaráti tettét meg fogom hálalni... Önként elhagynom ősrégi hitemet s keresztény leszek, hogy a szeretet malasztjára én is érdemes lehessenek...

A zsidóleány ezen ígérete végül megtette hatását. A káplán felrázta álmából a prépostot s közölte vele a különös kívánsággal jött furcsa vendég ígését is, amennyiben a prépost a zsidókat azonnal szabadon bocsátja. Amde a prépost nem volt hajlandó az éji látogatót fogadni: még kevésbé a zsidókat elbocsátani. Hanem megüzente a lánynak, hogy reggel jöjjön el.

Hanna, a bazini samesz gyönyörű, egyetlen leánya — ez volt az éji látogató — reménytelenül ballagott hazafelé, de kora reggel ismét a prépostságon volt. Midőn bejelentették, a prépost nyomban maga elé bocsátotta.

— Ki vagy s hogy hívják atyádat?

— Hanna a nevem, apám: Arje Léb, templomszolga, beteges ember. Ugy ő, mint a község több tiszteletreméltó lakosa ártatlanul szenvednek a sötét börtönben... Szabadságuk visszanyeréséért esedezek főtisztelendőségéd előtt...

— És mi lenne a zsidók kiszabadulásának váltságdíja?

— Nem nyújthatok egyebet, mint hálám és határtalan tiszteletem pálmáját.

— Ez mind szép ugyan, de — amint látszik — megfélekedtél éjjeli ígéretedről... Vagy talán megbántad már?...

— Ha kegyes jó uram méltónak tart arra és azt hiszi, hogy lelkem megnyugvást lel a keresztény hit

malasztjában, késznek nyilatkozom e nagy lépésre — válaszolt benső megindultságtól remegő hangon a martir-leány.

— Ezért az áldozatért, Hanna leányom, már teljesíteni fogom kívánságodat, de figyelmeztetek, hogy az ígéreted nem tréfa... Gondold jól meg, mit fogadsz, mert ha nem tehetéd meg s én a rakoncátlan zsidókat büntetlenül szabadon bocsátottam, — ez úgy reád, mint családodra nézve kellemetlen következményekkel fog járni.

— Ígéretemet be fogom váltani...

— Ha így van, akkor jó. Azonnal teljesítem szived óhaját. Te pedig naponként eljössz a káplánhoz, aki 4 héten át oktadni fog vallásunkra.

A prépost e szavak után visszavonult és Hanna szintén távozott.

Peszách utáni napon, pénteken volt; a zsidók előtt megnyílt a börtön ajtaja. Senki sem tudta, mi történt. Sem vizsgálatot nem tartottak, sem meg nem büntettek senkit. Kiszabadult Józsuá is, Dávid is; valamint Jehuda, a csodachazon, aki beteg volt. A templom előtti zavargás alkalmával ugyanis az egyik suhanc oldalba vágta. A börtönben nem segíthetett rajta senki, de most akárhány ápolója akad. Jehuda azonban a samesz Arje Léb meghívását fogadta el, akinél már megfordult s jól érezte magát.

Hanna, midőn atyját meglátta, nyakába borult s keservesen zokogott. Az apa alig győzte leányát vigasztalni. Hiszen hála I-tennek jól vagyunk már, — szölt Arje Léb Hannához — kiszabadultunk s te sirsz? Percek mulva itt lesz Jehuda, akit ápolni fogunk s öt vigan illik fogadnunk... E hir hallatára Hanna arca felvidult. S midőn Jehuda belépett, Hanna volt az első, aki szeretetteljesen üdvözölte és azon reményének adott kifejezést, hogy egészsége csakhamar helyre fog állni.

(Folyt. köv.)

A Budapesti Aut. Orth. Izs. Hitközség felügyelete alatt termelt

husvéti orthodox kóser palacktej és tejtermékek

kaphatók és megrendelhetők összes fiókjainknál és az orthodox izr. fűszerkereskedőknél.

BUDAPESTI KÖZPONTI ÁLTALÁNOS TEJCSARNOK R.-T.

Pályázatok

A NYIRACSAI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG pályázatot hirdet egy kántor-metszői állásra, mely állás azonnal betöltendő. Pályázótól megkívántatik, hogy magyar állampolgár, 30 éven aluli, kiscsaládu legyen; 3 elismert orth. rabbittól *kabóló*-val s jó *baal tefilo*-gyakorlattal bírjon. Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk meg. *Ajánlatok a hitközség elnökségéhez címzendők.*

TOKAJI BOR

שמרענג ארמה כשר של מסה
טוב ומטיב
nehéz édes, 3 liter, demonnal együtt
P 5.70

Megrendelhető:
Schwarz Leó szőlőbirtokosnál Tokaj.

Nyiltér*)

A Popper L. metsző ügyében mult héten megjelent nyilatkozatomhoz hozzáfűzöm, hogy egyes kérdéseket egy *ד"ר* által óhajtanám tisztázni. Kecskemét. *Goldberger Henrik.*

*) E rovatban közöltekért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Apróhirdetések

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

NÉMET kisasszony 4 éves fiúhoz felvétetik. Singer, Lipót-körut 4.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövedő, Rombach uca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhöz megyek.

Ha purimkor jó kindlit és barcheszt akar enni,

akkor Engländer orth. kóser sütődébe kell menni. — Aggteleki-u. 16. Telefon: J. 394-26.
Sóletelhelyezés orth. felügyelet mellett.

Pollák Sarolta kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószere (arcról, karról)

minden eddigit felülmul! Többszörösen kitüntette! Rógtóni hatás!
Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus)
Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházal szemben.

LÖWINGER SAMUEL házasságközvetítő, Kaba. Minden információt kibír. Megbízásokat elfogad.

JÓ BARÁTNŐNK részére, ki önhibáján kívül elvált asszony, 40 év körüli *bentajret* keresünk, ki iroda vezetésére megfelelő képzettséggel bír, s ilyen pozícióban elhelyeznénk. Hozománya és 3 szobás lakása van. „Idealizmus” jelígeire válaszpórtóval a kiadóba.

HUSZEZER pengővel férjhezadnám rokonomat harmincöt év körüli uriemberhez. Leveleket „Vallásos” jelígeire *Blockner*-hez, Bpest, Városház-utca 10.

TALMUDISTAK! 21 éves csinos orth. izr. intelligens urilány, üzletben jártas, házias, férjhez menne intelligens, jól tanuló bócherhoz. 10.000 P hozománya van. „Közeli eljegyzés” jelígeire csak teljescímű leveleket kérek a kiadóba.

28 ÉVES intelligens, jó megjelenésű, kitanult kereskedő benősülne. Leveleket „Orthodox 28” jelígeire a kiadóba. (Közvetítőknak nem válaszolok.)

ORTH. ZSIDÓ házban házvezetőnői, szakácsnői, vagy dada-állást vállal fiatal özvegyasszony kis babával. „Perfekt” jelíge.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zwerghohnen) á 36 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvétellel: *Mandl Márton, Gyöngyös.*

SZOMBATTARTÓ tanulóányokat varráshoz felveszek. *Schwarz Ernő, Debrecen, Garay-u. 6.*

ORTHODOX házba mindenek szakkácsnót felveszek. *Schwarz Ernő, Debrecen, Garay-u. 6.*

KÜLÖNBEJÁRATU kis szoba, orth. kóser ellátással is, kiadó. Ugyanott olcsó ebédkoszt kapható. *Stern, Sziv-u. 8.*

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy *Miskolcon* orth. kóser étkezdémet megnyitottam. Megbízható, szolid árak, pontos kiszolgálás. — Özv. Szabó Abrahámné, Miskolc, Zsolczi-kapu 14.

VALLÁSOS, jómegjelenésű, jóhangu, szerény igényű fiatalember keres azonnalra hitoktatói vagy egyéb állást. Benősülés lehetséges. Cim kettős lapon a kiadóban.

A Sülichon Örűch magyar fordításban!

Hosszu esztendő hiányát pótolja e mű, amelyet hirneves orth. rabbik is felülvizsgáltak és kitűnőnek találtak. Ennél hasznosabb és magasabb könyvet nem adhatunk feleségeink, fiaink és leányaink kezébe. Hasznos tankönyvül is szolgál mind a zsidó ifjuságnak, mind pedig a felnőtteknek, mert könyvemben, a kifejező magyar fordítás mellett közlöm hasábonként pontosan az eredeti héber szöveget is. A mai igen nehéz gazdasági viszonyok miatt könyvem, a „Sülichon Örűch” fordítását egyszerre, egy kötetben, — noha munkám teljesen készen áll — ki nem adhatom, hanem a sorrendet követve, havonta egy rész fog abból megjelenni. Az első füzet már sajtó alatt van.

Hogy zsidó testvéreim között minél szélesebb körben váljék a „Sülichon Örűch” ismeretessé, hogy könyvem még a legszegényebb zsidó házba is eljuthasson, a nagy 13-as oktáv alakban, magyar és pontosított héber szöveggel megjelenő 32 lapos csinos füzetnek az ára portóval együtt csak 66 fillér; előre beküldendő, lehet bélyegeken is.

KLEIN JENŐ okl. rabbi-vallásnár
Budapest, VIII., Szilágyi-u. 1/b.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Síp uca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Cirkuláris: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A teljes vasárnapi munkaszünet veszedelme

A budapesti fűszerüzletekben most mindenütt olvasható egy plakát, amely felhívja a vevőközönség figyelmét arra, hogy a fűszerezek két hét múlva vasárnapon zárva tartják boltjaikat, mert ezzel is tüntetni akarnak a teljes vasárnapi munkaszünet mellett. Az értekezleten, amelyen erről szó lesz, bizonyára sok szó esik majd arról, hogy a fűszeres is élni akar ember módjára, neki is joga van a teljes 36 órai munkaszünetre, ő is *meek-endezi* akar stb. stb. Mindezek a dolgok nem érintenének minket, ha nem kellene tartani attól, hogy a pihenés jogát igazoló beszédekkel kisarjadzik egy hatósági rendelet, amely Budapest területén elrendeli az élelmiszer kereskedelem terén is a teljes vasárnapi munkaszünetet, ami pedig a szombattartó fűszerkereskedők megélhetése elé új akadályokat gördít. Mert ha nehéz a fűszerezés sora a mai időben, amikor a bizonytalanság, a keresetnélküliség, az általános depresszió vérvesztése folytán legyengült fogyasztó-rétegtől beszédelt filléres tételekből kell házbért, boltbért, háztartást, adókat kiharozni, úgy kétszeresen nehéz a szombattartó kereskedőnek, aki a legfontosabb, élénkebb forgalmat leginkább lehetővé tevő időben, a hét végén teljes 25 órán át ki van kapcsolva az üzleti életből. S most meg akarjuk akadályozni azt is, hogy vasárnap reggel két órán át igyekezzék valamelyes forgalommal kárpótolni magát?

Ez nem volna célszerű, sem pedig igazságos, sőt egyenesen igazságtalan volna. Bármilyen népszerű dolog, mégsem lehet csak úgy általánosságban kikiáltani: „általános vasárnapi munkaszünetet akarunk”, nem lehet csak úgy generaliter állítványt mondani, az alanyra is kell tekintettel lennünk — így tanultuk az elemi iskolában — mert ennek az

elemi igazságnak mellőzése elemi csapást jelenthet az orthodox fűszeres adóalanyokra.

Megint arról van szó tehát, hogy egynéhány orthodox kis-exisztencia léte megrendüljön. Az illetékes köroröknek mindent meg kell tenniük ez ellen! *Nekiünk nincs szükségünk kitanításra arra, mi a szociális igazság* — a Tóra már belénk nevelte évezredek óta. *Az orthodox fűszeresnek nincs szüksége arra, hogy valaki küzdjön az ő kultúremberi mivoltáért. Aki saboszt tart, imádkozik, zsol-tárokat mond, esetleg Tórát tanul, az huszonöt órára oly magas régióba emelkedik ki a köznapiasságból, hogy annak nincs szüksége arra, hogy a vasárnapi két munkaóra megszakításával akarják szellemi s lelki nivóját emelni.* A teljes vasárnapi munkaszünet az orthodox fűszerest legfeljebb tönkreteszti. Kell-e a gazdasági elesettek számát szaporítani?

A pesti választás után

A vasárnap lefolyt választás, amelyen a pesti izr. hitközség képviselő-testületének tagjait szemelték ki, megérdemli figyelmünket, részben azért, mert *Európa egyik legnagyobb hitközségéről van szó*, részben azért, mert bevilágít a mai magyar-zsidóság egy rétegének lelkületébe. A hitközségnek van vagy 20.000 bekebelezett tagja, akik közül 25% leszavazott, ami a közömbösség s az érdeklődés határmegyéjén állónak tünteti fel a pesti neológ zsidóságot. A választás a régi vezetőséget állítja újra az ügyek élére s ez előre is látható volt, s így annál dicséretreméltóbb az előjáróság ama törekvése, hogy az indolencia megszüntetésére minden eszközt megragadott, állandóan üléseztek, a hitközségi tagokat állandóan összehívták, lelkesítő beszédek tartottak és mindez a közösségi érzés felébresztésére.

Amit külön ki kell emelni: a *felekezeti sajtó támogatását igyekeztek megnyerni*, szakítottak az előbbi évek abuzusával, amelynek értelmében a hitközség csak egy neológ hetilapot ismert, — mert a mostani választásnál kivétel nélkül az összes nem-orthodox orgánumokat használták fel a választók felvilágosítására s a választás népszerűsítésére.

A választások előtt egy ellenzék is szervezkedett s az idő rövidsége dacára, amely a szervezésre rendelkezésre állott, elég tekintélyes számú szavazatot tudott összehozni, mert 800-an szavaztak az ellenzéki listára. Milyen alapon tömörült az ellenzék? Ha kiáltványát elolvassuk, akkor bizonyos szomorúság fog el bennünket. A kiáltvány tartalma olyan, mintha egy gazdasági alapon álló szervezet ellen indítanának harcot. Építkezésekről, adózásról, közszállításokról, ingyen templomülésekről van benne szó, de vallásosságról, vallási kultúráról, zsidó feladatokról nem. Bár említés történik vallási dolgokról is, de ez valahogy nem is illik a kiáltvány stílusához... Az utolsónak odabiggyesztett „sérlemzés”, amely a bezárt neológ *mikvet* visszakiáltja, úgy hat, mint „az izsóp, amely a falon kibujik”, ott, ahol az ember nem is várná.

Az élehang ellenzéki kiáltvány dacára a választás igazán mintaszéri méltósággal folyt le, ami a mai viszonyok mellett, amikor sok községben az elvi harc botrányos verekedéssé szokott fajulni, külön kiemelendő. Az ellenzéki kiáltvány tartalma pedig azt mutatja, hogy a hitközség egy nagy rétegének értékes elemei még az ellenzéki kedésig sem fokeztek fel a hitközség iránti érdeklődést s azért nincs oly imponáló harc, mint amilyen például Berlinben, Bécsben, Varsóban szokott lenni. De a pesti hitközségi választás tanulságai: a sajtó bevonása, a széles rétegek megnyerésére való törekvés, a szemben álló felek méltó viselkedése — *szóljanak az orthodoxiának is.*